

21—26 februari

Debatter m. m.

	Sid.
Tisdagen den 25 februari	
Interpellationer:	
av herr Elmgren ang. pressdebatten om utrikesdepartementet och dess B-avdelning	6
av herr Olofsson, Uno, om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle	6
Onsdagen den 26 februari	
Anslag till Kungl. Maj:ts hovhållning	11
Anslag under andra huvudtiteln:	
Avlöningar vid hovrätterna	13
Utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län	16
Löneförmåner till vattenrättsdomaren å en extra avdelning vid Österbygdens vattendomstol	25
Anslag under elfte huvudtiteln:	
Gottgörelse till vissa polisdistrikt	26
Civildömsstyrelsen	28
Civildömsutbildningen	31
Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.	32
Bestämmelserna om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg	33
Skattebefrielse för viss traktamentsersättning	34
Om upphävande av varuskatten å gräddglass	35
Ändring i lagen om djurskydd	37
Interpellation av herr Andersson, Axel Johannes, ang. lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna	38

Samtliga avgjorda ärenden m. m.

Onsdagen den 26 februari	Sid.
Val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling	10
Statsutskottets utlåtande nr 1, ang. utgifterna under första huvudtiteln (hov- och slottsstaterna)	11
— nr 2, ang. utgifterna under andra huvudtiteln (justitiedepartementet)	13
— nr 16, ang. utgifter å tilläggsstat II: försvarsdepartementet	26
— nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II: handelsdepartementet	26
— nr 32, ang. vissa anslag under elfte huvudtiteln (inrikesdepartementet)	26
Bevillningsutskottets betänkande nr 6, ang. ändring i förordningen om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg	33
— nr 7, ang. skattebefrielse för viss traktamentsersättning	34
— nr 8, om upphävande av varuskatten å gräddglass	35
— nr 11, ang. tillstånd för Inomeuropeisk Mission att tullfritt få införa vissa flyktingarbeten	37
— memorial nr 22, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande skogsvårdsavgiften för år 1958	37
Bankoutskottets memorial nr 5, ang. arvoden till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret m. fl.	37
Andra lagutskottets utlåtande nr 1, ang. ändrad lydelse av 4 § förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.	37
— nr 2, ang. ändrad lydelse av 14 och 36 §§ lagen om understödsföreningar, m. m.	37
— nr 3, ang. ändring i barnvårdslagen	37
Tredje lagutskottets utlåtande nr 4, ang. ändring i lagen om djurskydd	37
— nr 5, om vissa ändringar av flottningstagstiftningen	38

Fredagen den 21 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag avseende handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 80, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till statsutskottet;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fråga om befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan; och

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i visst fall av kronans rätt till danaarv m. m.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fort-

satt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.; samt

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 74, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (nr 174).

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 75, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälskinn.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 58, angående godkännande av Sveriges anslutning till en konvention mellan OEEC-länderna om upprättande av säkerhetskontroll på atomenergiens område.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 61, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 59, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic);

nr 63, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 66, angående högre utbildning av sjuksköterskor; och

nr 67, angående ordnande av den andra vårdens vid sjukhusen, m. m.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna, jämte i ämnet väckt motion;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1958/59 till Överståthållarämbetet och landsstaten, Polisväsendet, Civilförsvaret, Brandväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

nr 6, i anledning av väckta motioner om viss ändring i förordningen med

provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg;

nr 7, i anledning av väckt motion angående skattebefrielse för viss trakta-
mentsersättning;

nr 8, i anledning av väckta motioner om upphävande av varuskatten å gräddglass;

nr 11, i anledning av väckt motion angående tillstånd för Inomeuropeisk Mission att tills vidare tullfritt få införa vissa flyktigarbeten; samt

nr 22, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1958 skall utgå, jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets memorial nr 5, angående arvodena till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret m. fl.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § förordningen den 14 maj 1954 (nr 250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 och 36 §§ lagen den 24 mars (nr 96) om understödsföreningar m. m.; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag); ävensom

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd, dels ock i ämnet väckt motion; samt

nr 5, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar av flottninglagstiftningen.

Anmäldes och bordlades en av fru *Sjöström-Bengtsson* under sammanträdet till

herr talmannen avlämnad, av henne m. fl. undertecknad motion, nr 316, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.06.

In fidem

G. H. Berggren

Tisdagen den 25 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 18 och 19 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Aberopande bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 25 februari t. o. m. den 28 februari 1958.

Stockholm den 25 februari 1958

Gunnar Lange

Ledamoten av Första kammaren herr *Gunnar Lange* måste på grund av angina follicularis (halsfluss) vara sängliggande t. o. m. den 28/2 1958.

Stockholm den 24/2 1958

Herbert Lebram

leg. läkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 gjorda framställning beträffande gottgörelse till jordbruket för av dess ut-

övare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer; och

nr 73, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslagsuppförande i statsbudgeten, i vad motionerna hänvisats till jordbruksutskottet.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 84, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 59, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic);

nr 63, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 66, angående högre utbildning av sjuksköterskor; och

nr 67, angående ordnande av den andliga vården vid sjukhusen, m. m.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet motionen nr 316 av fru *Sjöström-Bengtsson* m. fl.

Interpellation ang. pressdebatten om utrikesdepartementet och dess B-avdelning

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 1, 2, 16, 21 och 32, bevillningsutskottets betänkanden nr 6—8 och 11 samt memorial nr 22, bankoutskottets memorial nr 5, andra lagutskottets utlåtanden nr 1—3 ävensom tredje lagutskottets utlåtanden nr 4 och 5.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 64, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.; och

nr 65, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående anslutning av HSB:s sparverksamhet till ungdomens lönsparande.

Interpellation ang. pressdebatten om utrikesdepartementet och dess B-avdelning

Ordet lämnades på begäran till herr **ELMGREN** (s), som yttrade:

Herr talman! Undertecknad anhåller om första kammarens tillstånd att till hans excellens utrikesministern få framställa följande spørsmål:

Är utrikesministern i tillfälle att lämna kammaren något meddelande i anledning av de många skrivierna i pressen om utrikesdepartementet och dess B-avdelning, föranledda av en rättegång vid Stockholms rådhusrätt?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spørsmål finge framställas.

Interpellation om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

Herr **OLOFSSON**, UNO, (fp) erhöll härefter på begäran ordet och anförde:

Priset på flytande drivmedel är mycket skiftande i olika delar av vårt land. På grund av de stora avstånden och de därmed förenade höga fraktkostnaderna har oljebolagen sedan mitten av 1940-talet då en överenskommelse träffades med de militära myndigheterna och priskontrollnämnden tillämpat ett priszonssystem som i korthet innebär att konsumenterna beroende på var de är bosatta får erlægga ett frakttillägg av varierande storlek. Landet är i detta syfte indelat i fem zoner, 0—4-zon. Dessutom finns det ett antal s. k. frankoplatser i det inre av mellersta och norra Norrland. I de tre 0-zonerna, som omfattar stockholm- och göteborgsområdena samt sydvästra Skåne, erläggs inget zontillägg. I 1-zonen betalar konsumenterna med utgångspunkt från priset i 0-zonen 1 öre mer per liter olja, i 2-zon 2 öre mer o. s. v. På de nämnda frankoplatserna är frakttillägget 4—6 öre per liter. För eldningsolja gäller ett ungefär motsvarande zonsystem. Dessutom utgår för eldningsoljan ett ortstillägg som varierar med avståndet från depåorten.

Denna olikhet i priset på flytande bränsle har länge varit föremål för diskussion. Särskilt från norrländskt håll har man framfört önskemål om en prisutjämning. Man har därvid framför allt åberopat av speciella kommunikationssvårigheterna i denna landsända och de även bortsett från zontilläggen oundvikligt mycket höga transportkostnaderna. Dessa kostnader drabbar såväl näringslivet i stort som den enskilde. Den omfattande utbyggnaden av oljehamn- och laggningarna i de norrländska kuststäderna har dessutom på sistone aktualiserat frågan, om de nuvarande frakttilläggen motsvaras av verkliga fraktkostnader.

Frågan har vid upprepade tillfällen de senaste åren varit aktuell i riksdagen. I ett par motioner 1946 hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

Interpellation om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

skulle begära en utredning. Allmänna beredningsutskottet, till vilket motionen remitterades, inhämtade vid sin behandling av dessa yttranden från dåvarande priskontrollnämnden och bränslekommissionen samt från Sveriges oljekonsumenters riksorganisation och ett antal oljeföretag. Priskontrollnämnden fann att en partiell utjämning borde utredas, medan riksförbundet för sin del ansåg att frågan borde bli föremål för utredning i sin helhet. Inom bränslekommissionen och de tillfrågade oljebolagen ansåg man inte, att motionerna borde föranleda någon åtgärd. Riksdagen biföll motionärernas förslag. Utredningsuppdraget överlämnades till den 1945 tillsatta oljeutredningen, vilken 1947 avgav sitt betänkande (SOU 1947: 14). I detta konstaterades, att ett enhetspris för hela landet inte skulle leda till någon prisutjämning i stort sett utan snarare medföra en skärpning mellan orterna. Detta skulle nämligen enligt utredningen bli den ofrånkomliga följderna av en höjning av priset i de nuvarande 0-zonerna, vilka representerar höga dyrorter, och en sänkning i de högre zonerna, där de allmänna levnadskostnaderna är lägre. Utredningen ansåg dessutom att enda möjligheten för införandet av ett enhetspris vore en monopolisering av distributionsorganisationen. Några åtgärder av mer omfattande art föranleddes inte av denna utredning.

Av de uttalanden och övriga handlingar som förekom i samband med frågans behandling vid denna riksdag framgick, att framför allt socialekonomiska skäl talade för införandet av ett enhetspris. Huvudargumentet var en allmän strävan efter lika ekonomiska villkor för näringslivet i hela landet, varvid man särskilt framhöll de förhållanden som gällde för Norrland. Dessutom underströks den betydelse frågan hade för jordbruket. Mot ett enhetspris anfördes att detta skulle komma att strida mot affärsmässig praxis, eftersom priset i så fall inte skulle motsvara faktiska kostnader. Dessutom ansågs risk finnas för ett minskat intresse för rationalisering av distributionsväsendet, och det skulle bli nödvändigt att ompröva oljeföretagens

nuvarande geografiska försäljning. En viss risk ansågs därmed föreligga för att oljeföretagen skulle komma att koncentreras sin försäljning runt de stora oljehamnarna.

1950 blev frågan åter aktuell i riksdagen genom en rad motioner som samtliga framförde krav på en ny utredning. I motionerna antyddes olika vägar för en prisutjämning. I en motion föreslogs en utjämning genom olika skatteuttag inom skilda landsdelar. I de övriga motionerna föreslogs åtgärder, vilka inte skulle komma att medföra några kostnader för statsverket. Samtliga krävde dock ett ganska omfattande clearingsystem, vilket enligt allmänna beredningsutskottets uppfattning sannolikt skulle medföra administrationskostnader som skulle komma att stå i dålig proportion till de kostnadssänkningar som kunde åstadkommas inom de högre zonerna. Utskottet inhämtade denna gång yttranden från i stort sett samma instanser som vid sin tidigare behandling av frågan. Ståndpunkterna var ungefär desamma som 1946. Priskontrollnämnden ansåg inte att något nytt hade framkommit. Den förordade även denna gång en partiell utjämning och nämnde som exempel införande av 0-zoner i Norrland. Sveriges oljekonsumenters riksförbund ansåg, att de nuvarande priserna på ett riktigt sätt avspeglade kostnadsammanhanget och menade, att den enda möjligheten till en kostnadsutjämning låg i en statssubventionering. De tillfrågade oljebolagen menade, att frågan om ett enhetspris måste bedömas i ett större sammanhang, där man toge hänsyn till dyrortsindelningen i sin helhet. Det framgick dock av deras yttrande, att man från detta håll eftersträfvade en prisutjämning men att man ansåg, att denna endast kunde ske inom ramen för affärsmässigt korrekta principer.

Utskottet ansåg inte att motionerna borde föranleda någon åtgärd från riksdagens sida men underströk sin uppfattning att frågan borde ägnas all uppmärksamhet från de priskontrollerande myndigheterna.

Även vid de två följande riksdagarna blev frågan om ett enhetspris på flytan-

Interpellation om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

de drivmedel föremål för motioner. 1951 föreslogs ett clearingsystem som enligt motionären inte skulle medföra några kostnader för staten. Kostnaderna skulle i stället helt drabba konsumenterna. Utskottet ansåg emellertid att den tidigare av dem framförda åsikten om disproportionen mellan administrationskostnader och prislinndring ägde relevans även beträffande detta förslag, vilket på denna grund avstyrktes.

När frågan 1952 var uppe till behandling i riksdagen meddelade priskontrollnämnden i sitt yttrande till allmänna beredningsutskottet, att man just aktualiserat frågan om införande av ett antal 0-zoner i Norrland. Utskottet underströk vikten av att den pågående prövningen skedde i en positiv anda och förklarade i övrigt, att frågans nuvarande läge inte påkallade någon åtgärd från riksdagens sida.

Sista gången denna fråga var föremål för behandling i riksdagen var under våren 1956, då föranledd av likalydande motioner i första och andra kammaren. I dessa motioner togs ingen ståndpunkt till lämpligaste sättet för en prisutjämning, utan man begärde en förutsättningslös utredning. I sitt utlåtande denna gång upprepede priskontrollnämnden vad den tidigare anförde i frågan och avslutade sitt yttrande med att framhålla, att en utjämning av priserna på flytande drivmedel enligt nämndens mening endast kan bli av partiell natur och ske i den omfattning, som kunde betingas av kostnadssänkningar till följd av rationalisering av transportteknik och anläggande av flera depåer. Vidare meddelade nämnden att den i slutet av 1955 igångsatt en utredning i syfte att bl. a. undersöka möjligheterna till införandet av ytterligare 0-zoner. Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrkte för sin del den begärda utredningen, vilket även Sveriges oljekonsumenters riksförbund gjorde.

Allmänna beredningsutskottet avslutade sitt utlåtande med ett förmodande att den igångsatta utredningen ytterst skulle komma att leda till sänkning av priserna på flytande drivmedel för vissa konsumenter. Resultatet av denna utredning borde därför avvaktas, innan det

fanns anledning att ännu en gång ingå på frågan.

Enligt vad jag senare inhämtat har den nämnda utredningen avslutats men inte föranlett någon åtgärd. På grund av utredningens karaktär är resultatet tills vidare hemligstämplat. Uppgifterna bygger nämligen på kostnadsberäkningar gjorda inom ett särskilt oljeföretag.

Jag kan endast till en del stödja den uppfattning, som kommit till uttryck i bl. a. priskontrollnämndens remissyttranden, att en allmän prisutjämning beträffande flytande drivmedel skulle verka skärpande på prisolikheter i stort mellan de olika dyrorterna. Det bör nämligen påpekas att samtliga områden med zontillägg på 4 öre per liter och mera även i övrigt har höga levnadskostnader. Detta gäller framför allt det inre av Norrland. Även de delar av Norrland, som har tre zontillägg, representerar höga dyrorter. Däremot representerar de flesta orter i södra och mellersta Sverige med ett eller två zontillägg låga dyrortsgrupper. En clearing mellan de här nämnda områdena kunde därför knappast medverka till en skärpning av levnadskostnadsskillnaderna utan skulle snarast ha en motsatt effekt. Däremot skulle givetvis den relativt kraftiga höjning av oljepriset i t. ex. Stockholm och Göteborg, som bleve nödvändig vid införandet av ett enhetspris för hela landet, verka i den riktning som priskontrollnämnden avsåg.

Jag vill emellertid inte av dessa skäl förorda en allmän prisutjämning. Administrativa svårigheter och en rad av de tidigare refererade olägenheterna med en dylik clearing talar enligt min mening starkt emot dess genomförande.

Både 1950, 1952 och 1956 meddelade priskontrollnämnden i sina remissyttranden till allmänna beredningsutskottet, att man hade frågan om införande av ett antal 0-zoner i Norrland aktuell. Av vad nämnden tidigare uttalat måste det anses framgå, att man avsåg att lösa denna fråga inom ramen för helt affärsrättsliga principer, d. v. s. priset skulle stå i god överensstämmelse med kostnaderna. Som förutsättning för den tilltänkta prissänkningen synes nämnden

Interpellation om en partiell utjämning av priserna på flytande bränsle

därvid ha räknat med förbättrade transportförhållanden för norrlandshamnarnas del. Nämnden har också i det ovan refererade yttrandet till 1956 års riksdag framhållit att en rationalisering av transporttekniken bör möjliggöra en prissänkning.

Redan när detta yttrande avgavs hade både Gävle och Sundsvall goda oljehamnar. Därefter har Örnsköldsvik tagit i bruk en förstklassig oljehamnanläggning som även innefattar bergumscisterner. Denna hamn kan ta emot de största oceangående tankbåtar, och de omfattande lagerutrymmena möjliggör lossning av hela lasten. I Härnösands hamn tar man nu också emot oceangående tankbåtar, och cisternanläggningar är under snabb utbyggnad. Detsamma gäller Umeå uthamn. Den rationalisering av transporttekniken, som anförts som förutsättning för en prissänkning, synes därför nu föreligga. Bl. a. har man genom anläggandet av de nya djuphamnarna längs norrlandskusten kommit ifrån den tidigare olägenheten med att de större tankbåtarna måste fördela sina laster på flera hamnar.

Mot bakgrunden av denna utveckling finns det nu enligt min mening inte längre något skäl för att oljebolagen skall få ta ut ett öre mer per liter för den olja som lossas i t. ex. Örnsköldsvik och två öre mer för den olja som lossas i Umeå eller Härnösand jämfört med priset i Stockholm. Den reella kostnadsökningen för lossning i norrlandshamnarna utgör enligt hamnmyndigheterna där endast något tiondels öre.

Det är möjligt att oljebolagen kommer att anse att införandet av ytterligare 0-zoner endast kan ske genom en utvidgning av den interna clearing, som nu sker mellan de tre nollzonshamnarna Stockholm, Göteborg och Malmö. Med den nämnda mycket ringa skillnaden i fraktkostnad vid lossning i norrlandshamnarna kan dock en sådan utvidgning av prisclearingen endast förväntas medföra obetydliga justeringar i det nuvarande nollzonspriset.

Införandet av 0-zoner i t. ex. Gävleområdet, sundsvalls—härnösandsområdet samt örnsköldsviks- och umeåområ-

dena skulle bli av utomordentlig betydelse för det norrländska näringslivet, som ju är starkt koncentrerat till kustdistrikten. Men även för det inre Norrland skulle denna åtgärd ha sin betydelse. En prissänkning i de här nämnda områdena måste ju komma att återverka på stora delar av de distributionsrängor som betjänas av resp. oljehamn.

Av den gjorda exposén över oljeprisfrågans behandling framgår, att riksdagen, även om den inte velat förorda en generellt gällande prisutjämning, dock entydigt uttalat sig för en partiell utjämning. Härvid har framför allt pekats på önskvärldheten av prislättnader för Norrlands del.

Med anledning härav anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet medverka till att förhandlingar upptages mellan berörda priskontrollerande myndigheter och oljeföretagen i syfte att åstadkomma en partiell prisutjämning på flytande bränsle i enlighet med av riksdagen tidigare framförda önskemål och under hänsynstagande till de synpunkter på denna fråga som ovan anförts.

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 317, av herr *Persson, Helmer*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.; samt

nr 318, av herr *Norling* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.20.

In fidem

G. H. Berggren

Onsdagen den 26 februari

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Företogs val av tre ombud i Europarådets rådgivande församling jämte tre suppleanter för dessa ombud.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöill på begäran ordet och anförde:
Herr talman! För detta val ber jag att

få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Listan upptar namn på så många personer som det ifrågavarande valet avser.

Herr förste vice talmannen avlämnade därefter en lista av följande utseende och med rubriken »Den gemensamma listan»:

Elmgren, B. F., ledamot av första kammaren	Möller, Y. A., ledamot av första kammaren
Sundström, W., ledamot av andra kammaren	Olsson, Gunnel, ledamot av andra kammaren
Heckscher, G., ledamot av andra kammaren	Regnéll, C. G., ledamot av andra kammaren

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev densamma på gjord proposition av kammaren godkänd; och förklarades hava blivit utsedda till ombud i Europarådets rådgivande församling herrar Elmgren, Sundström och Heckscher samt till suppleanter för dem respektive herr Möller, fröken Olsson och herr Regnéll.

På framställning av herr talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 64, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.; och

nr 65, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350).

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående anslutning av HSB:s sparverksamhet till ungdomens lönsparande.

Vid föredragning av den av herr *Persson, Helmer*, m. fl. väckta motionen, nr 317, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m., hänvisades motionen, i vad den avsåg de delar av propositionen, som hänvisats till statsutskottet, till detta utskott samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet motionen, nr 318, av herr *Norling* m. fl.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna, jämte i ämnet väckt motion.

Punkten 1

Anslag till Kungl. Maj:ts hovhållning

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 2 000 000 kronor.

Anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning hade från och med budgetåret 1956/57 upptagits i riksstaten med ett oförändrat belopp av 1 750 000 kronor. Den nu föreslagna höjningen motiverades väsentligen av de numera inträffade även- som för år 1958 förutsedda stegringarna av löne- och pensionskostnaderna för vid hovet anställd personal.

I en inom andra kammaren av herr *Spångberg* väckt motion (II: 310) hade hemställt, att riksdagen måtte besluta avslå den i statsverkspropositionen begärda höjningen av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 310, till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 2 000 000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herr *Söderberg* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 310, till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 1 750 000 kronor.

Anslag till Kung. Maj:ts hovhållning

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Till Kungl. Maj:ts hovhållning föreslås en anslagshöjning på inte mindre än 250 000 kronor, men motiveringen för denna kraftiga höjning är ytterst knapphändig. Vi får visserligen veta, att höjningen väsentligen motiveras av de numera inträffade, även- som för år 1958 förutsedda stegringarna av löner och pensionskostnaderna, men det är också allt.

Vid behandlingen av huvudtiteln i avdelningen sökte vi erhålla ett bättre material för att kunna bedöma behovet av anslagsökningen. Vissa uppgifter kunde finansdepartementet lämna, men de uppgifter som vi främst behövde för att kunna bilda oss en uppfattning om det berättigade i de äskade anslagen stod inte att få. Vi upplystes om att antalet hovfunktionärer sannolikt uppgår till ett hundratal, men hur många av dem som är fast anställda, vågade föredraganden inte uttala sig om. Någon personalförteckning och lönestat fanns inte heller att tillgå. Det stod alltså tämligen klart för oss att i fråga om anslaget till hovhållningen bör man inte resonera utan endast votera.

Grunden till denna uppfattning har vi att söka i ett beslut vid 1840 års ständsriksdag. Vid den riksdagen förelåg från ledamöter av bondeståndet en motion om nedskärning av anslaget till hovhållningen med 100 000 riksdaler. Som skäl härför anfördes av Johan Jacob Rutberg från Norrbottens län bland annat följande: »Jag har af allmänna Tidningarne sett, att anslaget till Kongl. Hofstallet är så rundeligen tilltaget att hästarne derstädes icke tåla den starka utfodringen.»

Med anledning av den diskussion som uppstod vid behandlingen av detta ärende lade statsutskottet fram följande förslag till ständerna: »Utskottet har trott det vara ändamålsenligt att fördela de under Titeln förekommande, i närlagde tabell uppräknade, anslag till två afdelningar, af hvilka den ena borde innefatta sådana anslag, som äro ställda till H. M. Konungens och de öfrige Kongl. Personernes Egen höga disposi-

Anslag till Kungl. Maj:ts hovhållning

tion, för hvilka summor och deras användande icke någon redovisning, utan endast qvitto såsom förr varit vanligt, erfordras; Samt den andra afdelningen sådana anslag, hvilka utgå i och för vidmagthållande af någon Statens egendom och för hvilkas användande afgifves redovisning, underkastad granskning af Rikets Ständer och deras Revisorer samt Kongl. Kammar-Rätten.»

De reglerna har i stort sett följts sedan dess. Punkterna 1—5 i hovstaten är ännu i den dag, som i dag är, icke föremål för statsrevisorernas eller riksräkenskapsverkets granskning. De revideras i stället av revisorer, utsedda av riksmarskalksämberet.

Sedan 1840 års ständsriksdag har mycket vatten flutit under Norrbro, och tiden har icke heller precis stått stilla när det gäller samhällsutvecklingen. Det är tydligen bara i fråga om riksdagens ställning till statschefen och hans hov som utvecklingen går med snigelfart. Visserligen har väl glansen kring det kungliga hovet något förbleknat under det gångna seklet, men det är på tiden att demokratiseringsprocessen når även hvet.

För min del måste jag, herr talman, anse det djupt otillfredsställande att den svenska riksdagen skall votera miljonbelopp till en hovhållning som ännu i dag smakar något av medeltid, samtidigt som riksdagen saknar möjlighet att sakligt pröva de anslagsäskanden som göres. Till den nuvarande statschefens förtjänst må dock framhållas att han vid sitt trontillträde skar ned hovet med en tredjedel. Det bör gå att komma ännu längre i sådan rationalisering och därmed möjliggöra att den fast anställda personal, som bibehålles, tillförsäkras samma löneökningar och pensionsförmåner som de i statens tjänst anställda, utan att anslaget till hovhållningen behövs ökas.

I det här huset hör vi i tid och otid talas om »det rådande statsfinansiella läget». I budgetberedningen och vid statsutskottets granskning av Kungl. Maj:ts förslag tvingas man, under hänvisning till detta läge, att säga nej till ytterst be-

hjärtansvärda framställningar om anslag. Låt mig ta ett enda exempel!

Patienterna vid våra sinnessjukhus måste redan tidigt på eftermiddagen låsas in på sina salar, därför att vi inte har råd att tillsätta alla tjänster som skulle behövas för att klara övervakningen, om patienterna skulle tillåtas vara uppe längre. Men när det gäller att uppehålla glansen kring den kungliga tronen, då är det inte fråga om vi har råd eller inte.

Högern och folkpartiet har i ett flertal motioner framlagt förslag om prutningar av anslag på så gott som samtliga huvudtitlar, främst på socialvårdens och undervisningens områden. I många fall synes förslagen vara mycket svagt underbyggda, vilket kammarens ledamöter senare kommer att få erfaras. Men en huvudtitel, nämligen den första, har lämnats orubbad. Den har man i undersåttlig vördnad glidit förbi.

Det är klart att riksdagen nogå bör pröva anslaget till hovstaten liksom alla övriga utgifter. Men då en sådan prövning, enligt min mening, omöjliggöres på grund av brist på nödvändiga sakuppgifter, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min reservation.

Herr GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror att man kan instämma med den föregående talaren i ett avseende, nämligen i fråga om den brist på insyn och den brist på redovisning som föreligger i detta fall. Det hänger sannolikt samman med hela vårt statsskick, vår monarkistiska författning som skapar någon sorts förtroendeförhållande och kanske också en mycket dyrbar representation, vilken riksdagen år för år får ta konsekvenserna av. Det är emellertid inte just nu fråga om att ändra den detaljen. Hade det förelegat något förslag om att införa en bättre ordning i fråga om redovisningen, skulle jag med mitt republikanska sinnelag antagligen ha varit med om en reform, men något sådant förslag föreligger inte. Det är inte heller fråga om den större saken, huruvida vi skall ha monarki eller republik, utan det är helt enkelt fråga

om att betala löner till de på detta område anställda, löner som svarar mot vad man betalar för likvärdiga arbetsuppgifter på andra håll inom statsförvaltningen. Riksdagen har för några år sedan beslutat att den personal det gäller, väsentligen kansli- och ekonomipersonal — all den där utåt synliga staten är i stor utsträckning oavlönad — skall anslutas till statens pensionsanstalt. Detta medför dels att lönerna måste justeras i överensstämmelse med de reglementen som gäller, dels att pensionerna höjs, i den mån sådana utgår. Pensionskostnaden på detta område är relativt stor, därför att den nuvarande Konungen, som inledaren sade, när han tillträdde sitt ämbete, skar ned sin stat med en tredjedel, och då måste åtskilliga anställda förtidspensioneras.

Det är alltså helt fråga om att reglera lönerna för personal som utför en, så vitt jag förstår, nyttig gärning, även om vi inte uppskattar allt som har samband med hovståten i hovstaten. Vi har ändå denna personal, och vi måste se till att den får den lön som den skall ha. Här föreligger två års eftersläpning med löneförhöjningar, och därtill har man räknat med justeringar för nästa budgetår. Summan verkar stor men är nog, som finansdepartementets föredragande sagt utskottet, uträknad någorlunda riktigt.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr NORLING (k):

Jag vill endast kort och gott instämma i herr Söderbergs yttrande samt i hans reservation.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till avlöningar vid hovrätterna

Herr *Söderberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 1 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Söderberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 22.

Därjämte hade 15 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 2—7

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—16

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17

Anslag till avlöningar vid hovrätterna

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att,

Anslag till avlöningar vid hovrätterna

med tillämpning under budgetåret 1958/59, vidtagna de ändringar i hovrätternas personalförteckning, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1958 anfört, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1958/59, dels ock till Hovrätterna: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 8 860 500 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alexanderson* och fru *Gärde Widemar* (I: 210) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm (II: 262), hade — såvitt avsåg förevarande anslag — hemställts, att riksdagen måtte dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de förslag rörande hovrätternas personalorganisation, som föranleddes av verkställda utredningar, måtte föreläggas innevarande års riksdag samt att utredningen rörande lösen- och stämpelförordningen måtte påskyndas och därav föranledda förslag snarast framläggas, dels ock att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest nämnda förslag icke skulle kunna framläggas och behandlas före ingången av nästa budgetår, överskrida avlöningsanslaget till hovrätterna i den mån så erfordrades för provisoriska förstärkningar.

Utskottet hade i den nu ifrågakvarande punkten på åberopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 210 och II: 262, såvitt nu vore i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning under budgetåret 1958/59, vidtagna de ändringar i hovrätternas personalförteckning, som föranleddes av vad föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1958 anfört;

b) fastställa under punkten införd avlöningsstat för hovrätterna, att tillämpas under budgetåret 1958/59;

c) till Hovrätterna: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 8 860 500 kronor.

Herr **ALEXANDERSON** (fp):

Herr talman! Under denna punkt har jag väckt en motion. Den har inte föränlett någon reservation, och jag kommer inte heller att här ställa något yrkande på denna punkt. Jag kan emellertid inte underlåta att i detta sammanhang ge uttryck åt den beklämning, som råder bland de för rättsvärden ansvariga för det sätt, varpå dessa lönefrågor inom domstolsväsendet handlagts. De har varit föremål för utredningar under snart fem år, och redan för två år sedan förelåg ett av organisationsnämnden utarbetat förslag. Vid föregående års riksdag anfördes det i statsverkspropositionen att man kunde vänta en proposition under år 1957. Det kom ingen då. I årets statsverksproposition redovisas utredningen men säges, att det uppstått skiljaktiga meningar beträffande vissa lönefrågor, och därför har det icke framlagts något förslag i frågan. Det innebär att domstolarna nu under de tio år, som nya rättegångsbalken varit i tillämpning, har fått arbeta under en försöksvis fastställd organisation, och man har ännu inte kunnat få fram den lämpliga personaluppsättningen.

Jag vet att personalen med hänsyn till det sätt, varpå förhandlingarna har drivits, har sagt att den föredrar att frågan tas upp till nya förhandlingar nästa år framför att pressa fram ett beslut i år. Det är emellertid inte främst ur personalens synpunkt som jag nu talar, utan det är av hänsyn till rättsvärdens behov. Rättsvärden har blivit illa eftersatt genom det sätt varpå dessa frågor har handlagts. Det framgår inte minst under huvudtitelns redogörelse för tillståndet vid domstolarna i fråga om arbetsbalanser och dylikt.

Jag vill nu hoppas att den rekommendation, som utskottet närmast under en följande punkt, som rör häradsrätternas avlöningar, har lämnat, nämligen att frågan tas upp och löses med det snaraste, verkligen kommer att lända till efterföljande och att anvisningen kommer att bli mera realbetonad än de antydningar som är gjorda t. ex. i föregående års statsverksproposition.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 18—23

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 24

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1958 angiven ändring i vattendomstolarnas personalförteckning, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1958/59, dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 770 800 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Grym* m. fl. (I: 43) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset m. fl. (II: 52), i vilka hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om inrättande av ytterligare en vattendomstol med i huvudsak Norrbottens län som domsområde, samt att av utredningen föranledda förslag så fort sig göra läte underställdes riksdagens prövning,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Alexanderson* (I: 158) och den

Anslag till avlöningar vid hovrätterna
andra inom andra kammaren av herr *Gezelius* m. fl. (II: 70), i vilka hade hemställts, att riksdagen måtte vid fastställandet av avlöningsstat för vattendomstolarna för budgetåret 1958/59 dels besluta, att den nye vattenrättsdomaren vid Österbygdens vattendomstol skulle erhålla arvode motsvarande lönegrad B 3 jämte avlöningsförstärkning 4 200 kronor, dels ock anvisa härför erforderliga medel.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten hemställt,

I. att motionerna I: 43 och II: 52 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 158 och II: 70

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1958 angiven ändring i vattendomstolarnas personalförteckning;

b) fastställa under punkten införd avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1958/59;

c) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 770 800 kronor.

I motiveringen hade utskottet yttrat:

»Utskottet tillstyrker av skäl som departementschefen anført att medel anvisas till en extra avdelning vid Österbygdens vattendomstol. Departementschefens förslag i fråga om löneställningen för den i avdelningen ingående personalen har utskottet även funnit sig böra godtaga. Härav följer att utskottet avstyrker förslaget i motionerna I: 158 och II: 70 om högre löneförmåner åt vattenrättsdomaren på avdelningen.

Beträffande yrkandet i motionerna I: 43 och II: 52 om utredning av frågan om inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län får utskottet erinra, att utskottet förra året icke fann tillräckliga skäl föreligga för att kunna biträda framställda motionsyrkanden med samma innebörd. Utskottet anser icke att i

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

förevarande motioner anförts skäl, som bör föranleda ett ändrat ståndpunktstagande. Motionerna avstyrkes därför av utskottet.»

Reservationer hade anmälts

a) av herrar *Pålsson, Birke, Skoglund* i Doverstorp, *Jansson* i Kalix, *Nilsson* i Göingegården och *Lassinantti*, vilka ansett, att det stycke i utskottets yttrande, som började med orden »Beträffande yrkandet» och slutade med »av utskottet», bort hava följande lydelse:

»Beträffande yrkandet i motionerna I: 43 och II: 52 om utredning av frågan om inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län finner utskottet det befogat att en sådan utredning kommer till stånd med hänsyn till den successiva förskjutning till landets nordliga delar, som kännetecknar utbyggnaden av landets vattenkrafttillgångar, och det härav följande behovet av en ändamålsenlig organisation.»

samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 43 och II: 52 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i det sålunda föreslagna yttrandet anförts;

b) av fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 158 och II: 70 om högre löneställning för vattenrättsdomaren å den extra avdelningen vid Österbygdens vattendomstol och att i enlighet därmed utskottets yttrande i denna fråga bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 158 och II: 70

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för den 3 januari 1958 angiven ändring i vattendomstolarnas personalförteckning;

b) fastställa i reservationen införd av löningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1958/59;

c) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 776 500 kronor.

På framställning av herr talmannen beslöts att förevarande punkt skulle företagas till avgörande momentvis.

Mom. I

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

Herr PÅLSSON (cp):

Herr talman! På den punkt, som kammaren nu behandlar, finns det ett par motioner väckta, nr 43 i denna kammare och nr 52 i andra kammaren, där det hemställts om en utredning av frågan om inrättande av en vattendomstol i huvudsak för Norrbottens län. Som en av motionärerna och som reservant i utskottet har jag begärt ordet för att andraga några synpunkter på problemet.

Motionärerna har allenast hemställt om en utredning. Det förefaller under dessa omständigheter åtminstone för mig rätt märkligt att statsutskottet har stannat på en så negativ linje. Skälet för utskottets avstyrkande av motionerna anges endast vara den omständigheten, att utskottet förra året inte fann tillräckliga skäl föreligga för att kunna biträda framställda motionsyrkanden av samma innebörd.

Det gör onekligen på mig ett något torftigt och billigt intryck, att man icke har andra skäl att komma med än att man ett år tidigare inte funnit det tillräckligt motiverat. Det skulle alltså utgöra ett bestående skäl, för hur lång tid vet jag inte. Det händer ibland att frågor, som en gång avvisats, åter tränges på och tarvar en lösning. Då man begärt något så måttfullt som en undersökning, förefaller det mycket märkligt att utskottet avvisat denna begäran. Det är så mycket märkligare som vi alla vet, att den mycket angelägna utbyggnaden av vår vattenkraft med hänsyn till kvarvarande stora projekt måste ske längre norr ut. Turen har nu kommit till Norrbottens län, i varje fall kommer den väl

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

dit under de närmaste åren. Det finns alltså många skäl för att närmare utreda det här väckta spörsmålet.

Det har i detta sammanhang förekommit en del yttranden. Jag har läst ett yttrande av äldste vattenrättsdomaren i Umeå, en man som jag i många avseenden har satt mycket stort värde på och fortfarande gör. Man blir emellertid en aning beklämd, då man läser yttranden av denna typ.

Det är mycket konstigt att det, så snart det gäller inrättandet av någonting uppe i Norrland — det må vara en domstol eller någon annan institution — är så lätt att mobilisera argument för hur omöjligt det är att bo och vistas i Norrland. Argumenten skärps i regel, ju längre norr ut man kommer. Jag är själv inte från Norrbotten, men jag är på grund av min hemort inordnad i det kollektiv som betecknas Norrland, och jag måste därför reagera mot resonemang av här nämnt slag. Detta har förts fram i ett yttrande, som jag av angivna skäl icke vill kommentera i detalj. Jag kan emellertid inte helt förbigå det.

Det verkar, som om man av ett dylikt yttrande och även av vissa yttranden av statsutskottet får det intrycket, att det går att vistas i Umeå men absolut inte norr därom. Detta verkar på mig något underligt. Även om jag är jämtlänning, har jag genom resor i skilda ärenden ett flertal gånger besökt både Västerbotten och Norrbotten. Det har inte varit några hastiga resor, utan jag har åtskilliga gånger vistats där en hel vecka eller mer och haft möjligheter att göra iakttagelser. Jag kan för min del inte finna något som är avskräckande där uppe.

Då man läser vidare i detta yttrande, blir man mycket förvånad över att åsikterna inhämtas på det sättet, att någon går omkring i ett verk eller i en institution och frågar vederbörande, om de vill flytta till Luleå eller Boden. Sedan redovisas all den negativism som svaren innehåller. Det är ju klart, att om en fråga ställs i den formen och ganska abrupt till vederbörande, som sitter i sin invanda miljö, blir svaret

»nej tack». En sådan fråga bör man väl få fundera på, och frågan bör kanske formuleras på annat sätt, innan en sådan enkät kan tillmätas någon betydelse.

Jag är av den mening, att en av de starkare sidorna i vårt rättsväsen är att underdomstolarna i alla tider har varit knutna till den bygd, som utgjort deras domsområde. En vattendomstol är också en underdomstol, även om dess verksamhet är knuten till ett visst ämnesområde och till ett visst arbetsfält. Jag tror att en vattendomstols anknäpning till den bygd, där den skall verka, är lika angelägen som då det gäller häradsrätterna.

Det har i det yttrande, som jag nyss nämnde, gjorts en redovisning för hur resorna skulle ställa sig. Med något slags teknik får man fram att det skulle bli bättre och billigare resor, om umeådomstolen utbyggdes med ytterligare en avdelning, än om en avdelning förlades till Luleå. Det är något som jag har mycket svårt att förstå.

Jag tror heller inte det är riktigt att förringa värdet av att en domstol är stationerad i residensstaden i det län, där den skall verka, och det är angeläget att den har goda förbindelser med länsstyrelsen och med lokala myndigheter av skilda slag, det må vara lantbruksnämnd, hushållningssällskap, länsbostadsnämnd eller liknande. Det är riktigt, som det framhålles, att man kan reda upp mycket per telefon, men det blir inte den personliga kontakt mellan de olika myndigheternas företrädare som på ett helt annat sätt bidrar till lösningar i besvärliga situationer.

Jag vill också säga några ord som förklaring till att jag, trots att jag själv inte är norrbottning, ändå håller styvt på motionärernas förslag om en utredning av spörsmålet och reagerar emot vissa yttranden från dem som är emot utredningskravet. Det är på samma sätt varje gång det gäller att förlägga en institution av något slag till Norrland. Jag vill erinra om att vi för ett knappt år sedan här i riksdagen hade en fråga uppe som hade vissa likheter med den nu förelig-

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

gande, även om den inte rörde alldeles likvärdiga ting, och där statsutskottets majoritet hade accepterat en vettig linje men där det fanns några reservanter. Det gällde inrättandet av en fångvårdsanstalt i Ulriksfors. Då var det precis samma visa: det var omöjligt att bo på den orten, ty där var det kallt, mörkt och ruskigt. Det skulle inte gå att få personal till anstalten, sades det, och det ifrågasattes på fullaste allvar att även internerna skulle bli miljöskadade, om anstalten placerades där. Det vi nu talar om är ju någonting liknande, även om det ligger på ett annat plan.

Man blir till slut led på att höra dessa evinnerliga påståenden, att Norrland är obeboeligt. Det förefaller ju ändå, som om det skulle vara rätt beboeligt när det gäller att hämta nyttigheter och förmögenheter från Norrland. Det går bra att resa upp dit och flytta ned sådana ting till Mellan- och Sydsverige, men ingen människa kan tänka sig att leva sitt liv i Norrland, det tycks vara omöjligt. Man måste någon gång få tillfälle att säga ifrån vad man innerst menar om dessa ständigt återkommande invändningar.

Då jag förmodar att det även här i kammaren kan höjas någon röst för den mening som i utskottet redovisades från avdelningens sida — tyvärr var det en norrlänning som på sådant sätt förde dess talan — vill jag begagna tillfället att säga ett par ord om vad som har anförts i det sammanhanget.

Det framhölls i utskottet att det skulle vara ett misshushållande med arbetskraft att förlägga en avdelning av domstolen till Luleå. Det påstods att det skulle bli ett mycket mer effektivt arbete, om umeådomstolen byggdes ut med ytterligare en avdelning. Det är en beaktelse som jag fann vara mycket märklig för att komma från det hållet. Om man fullföljer det resonemanget, kommer man väl alldeles osökt — och det är också vad som har hänt — fram till att verka för att allting skall centraliseras och klumpas ihop här i Stockholm; det blir ju enligt detta sätt att resonera mest effektivt på det sättet. Om man inte tar hänsyn till bygdernas intressen

och inte bekymrar sig om behovet av resor och dylikt, kommer man väl fram till att låta alla myndigheter hålla till här i Stockholm.

Jag kan erinra om hur det var den gången, då vi skulle ha en vattendomstol förlagd till Östersund. På den tiden var det Jämtland som hade större delen av byggnadsverksamheten på detta område och som alltså gav umeådomstolen dess huvudsakliga arbete. Då fick man höra precis samma tongångar som nu. Efter åtskilliga plågor gick det till sist att genomföra saken. Jag hoppas att norrbottningarna skall ha samma framgång, även om det kanske inte kommer att lyckas redan i år.

Herr talman! Jag vet att det efter mig kommer talare som har vida bättre detaljkännedom i denna sak än jag har, men jag har ändå velat redovisa min mening. Det är fem ledamöter i utskottet som på denna punkt har reserverat sig tillsammans med mig. Vi föreslår en ändrad skrivning av ett visst stycke i utskottets utlåtande och hemställer om bifall till motionerna med deras begäran om utredning. Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr GRYM (s):

Herr talman! Jag ber att helt få instämma i herr Pålssons uttömmande anförande. Jag vill också framföra mitt och Norrbottens tack till herr Pålsson för det stöd han gett oss när det gäller att bringa denna fråga till en positiv lösning. Som huvudmotionär vill jag härutöver säga några ord i denna inte enbart för Norrbotten och Norrland utan för hela landet mycket viktiga fråga.

Som alla känner till, har efterkrigstiden, d. v. s. de senaste 10—15 åren, kännetecknats av en kraftigt expanderande utbyggnad av landets vattenkrafttillgångar. Av helt naturliga skäl har denna utbyggnad, såsom herr Pålsson påpekat, koncentrerats till landets nordliga delar och inte minst till Norrbottens län. Tillgången på utbyggnadsvärda vattenfall liksom befintliga möjligheter för ernående av regleringsmagasin tyder på

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

att denna tendens i framtiden kommer att ytterligare accentueras. Detta belyses av en utförd inventering över Sveriges utbyggda och ännu ej utbyggda vattenkrafttillgångar. Av denna inventering framgår bl. a., att av de år 1959 utbyggda utbyggnadsvärda vattenkrafttillgångarna belöper sig drygt 26 procent på Kalix, Lule och Pite älvar i Norrbottens län. Enbart Lule älv, som i detta sammanhang troligen är den mest aktuella av de norrbottniska kraftälvarna, beräknas med redan utbyggda vattenfall ha sammanlagda vattenkrafttillgångar som uppgår till nära hälften av landets nu utbyggda vattenfall.

När den fråga, som vi nu behandlar, tidigare har varit föremål för yttrande från vissa myndigheter, har ett antal remissinstanser, vattenfallsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län och norrländska vattenkraftutredningen, förordat, att en ny vattendomstol inrättas i Norrbottens län. Jag kan inte tänka mig annat än att de nämnda instansernas positiva ställningstagande är grundat på hållbara och realistiska sakska. Deras ställningstagande har visst icke motiverats av önskemålet att få några tjänstemän placerade någonstans i Norrbotten, låt mig säga exempelvis i Luleå stad. Helt säkert är det andra och långt betydelsefullare motiv som har varit i blickpunkten.

Det kan väl inte förnekas att om en särskild vattendomstol förlades till Luleå, skulle vattendomstolens personal vinna en bättre lokalkännedom än nu är fallet. Resorna skulle givetvis också förkortas. Som alla vet, är avstånden i övre Norrland mycket stora. Norrbyggdets vattendomstol har nu sitt säte i Umeå. Mellan Umeå, Västerbottens läns residensstad, och Luleå, Norrbottens läns residensstad, är avståndet 291 km, om man åker rikstretton. Det är ungefär lika långt som avståndet mellan Göteborg och Örebro. Mellan Umeå och Porsj — jag tar för givet att Porsj är bekant för kammarens ärade ledamöter — är avståndet 426 km, d. v. s. ungefär 10 km mer än mellan Uppsala och Vänersborg.

Det borde vara klart för alla, att de långa avstånden från Umeå till bygden vid Lule älv och översta Norrland gör att lång tid åtgår till resor och givetvis minskar den tid personalen kan ägna sig åt effektivt domstolsarbete. Nog vore det väl mest rationellt att en vattendomstol nyinrättades med i huvudsak Norrbottens län som domsområde.

För att ytterligare styrka min ståndpunkt vill jag citera ett uttalande av dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, som i proposition nr 140 år 1954 bl. a. anförde följande: »Enligt min mening är det av principiella skäl mindre lämpligt att en domstol, särskilt en underdomstol, förlägges långt utanför den bygd där den har att verka. Vad särskilt gäller de norrländska kraftverks- och regleringsföretagen, som underställes vattendomstols prövning, har dessa en sådan omfattning, att de djupt ingriper i befolkningens levnadsförhållanden. Det är med hänsyn härtill viktigt att domstolens ledamöter äger en kännedom om bygdens och befolkningens förhållanden som endast kan vinnas av den som själv är bosatt på platsen.»

Detta uttalande har sin giltighet lika väl i dag som år 1954.

För oss motionärer och många andra — inte enbart för dem som bygger och bor i Norrbotten — är det högst angeläget och av verkligt behov påkallat, att en särskild vattendomstol inrättas för det nordligaste länet i detta land. Som jag tidigare har sagt, finns inom detta län inte mindre än drygt en fjärdedel av landets ännu inte utnyttjade utbyggnadsvärda vattenkrafttillgångar, och om det nu mot förmodan skulle finnas någon som inte har fullt klart för sig, hur pass stor Norrbottens läns landareal är, så kan jag upplysa om att även den uppgår till omkring en fjärdedel av hela landet.

På denna fråga om inrättande av en vattendomstol med Norrbottens län som domsområde har vi inte alls lagt några känslomässigt betonade synpunkter, utan vårt ställningstagande baseras helt och hållet på det rent praktiska och verkliga förhållandet. Det vore helt enkelt

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

olyckligt, om denna kammare skulle följa statsutskottets majoritets förslag om avslag på våra motioner. Därför ber jag att få yrka bifall till den vid punkten förgade reservation, som har avlämnats av herr Pålsson m. fl. Jag hoppas verkligen att kammaren bifaller reservationen. Mindre betydande frågor än denna har utretts.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Herr Grym säger, att motionärerna inte har anlagt några känslomässiga synpunkter på detta ärende. Det har inte heller statsutskottet gjort. Däremot hade man, när herr Pålsson talade, ett intryck av att det var de känslomässiga synpunkterna som var det allt överskuggande. Det gjordes nästan gällande, att när statsutskottet tagit ställning, hade det skett för att på något sätt ge till känna ett slags förakt för de nordligaste delarna av vårt land. Så är det ju inte alls. Vi har sökt att bedöma frågan så realistiskt som möjligt, och för min del kan jag svära mig fullkomligt fri, ty när vi förra året behandlade frågan om fångvårdsanstalten i Ulriksfors, var jag en av dem som ansåg det vara lämpligt att förlägga en sådan anstalt till Norrland.

Det ärende, som vi nu har att behandla, förekom ju även förra året. Det förelåg då liksom nu motioner om att man skulle förlägga en avdelning av vattendomstolen till Luleå eller skapa en helt ny vattendomstol där. En utredning hade verkställts, och utredningsmannen, lagman Viklund, redogjorde på statsutskottets tredje avdelning för hur ärendet låg till. Han hade efter sin verksamhet i saken kommit till det resultatet, att det icke var möjligt att just då eller nu förlägga en avdelning av vattendomstolen till Luleå och detta på grund av rekryteringssvårigheter. Detta skäl ansåg utskottet vara så starkt, att de då väckta motionerna avvisades, och riksdagen tillstyrkte vad statsutskottet föreslagit. Men utredningsmannen hade då — utom att han avvisade tanken på en ny vattendomstol — förordat att man

skulle bygga ut och förstärka Norrbygdens vattendomstol med två vattenrättsdomare, tre vattenrättsingenjörer, en biträdande vattenrättssekreterare, en kanslist och två biträden. Detta tillstyrktes av utskottet. Det var också föreslaget av regeringen, och det bifölls av riksdagen. Man ansåg alltså, att om man skulle komma någonstans, var det bättre att förstärka den domstol, som fanns, än att skapa en ny, i vilken man riskerade att inte få nödig arbetskraft.

När nu utskottet i år behandlat frågan, har vi funnit att något nytt inte har inträffat utan att samma skäl för att avvisa tanken på en vattendomstol i Luleå fortfarande föreligger, och detta har gjort att vi, alltså på mycket sakliga grunder, har nödgats avstyrka motionerna.

Nu vill man ha en utredning. Den utredningen har redan skett, och det var ju den som pekade på att man på grund av rekryteringssvårigheter inte kunde vinna någonting av betydelse.

Herr Pålsson har framfört den tanken, att man eventuellt inom statsutskottets tredje avdelning hade tagit starka intryck av en skrivelse från vattenrättsdomaren i Umeå som har kommit utskottet till handa. Jag kan försäkra, att den skrivelserna icke på något sätt har påverkat statsutskottets tredje avdelning, ty avdelningen hade, när skrivelsen kom, redan tagit ståndpunkt. Vi har inte heller beställt den skrivelserna; den kom utan att vi hade bett om den, och jag tror att de flesta av avdelningens ledamöter ännu inte ens har läst den. Jag har i varje fall inte gjort det, så att mig har den i alla händelser inte påverkat.

Efter det att utskottet justerat sitt utlåtande har Kungl. Maj:t medgivit att Norrbygdens vattendomstol fr. o. m. den 1 april i år förstärkes med ytterligare en vattenrättsdomare och en biträdande sekreterare. Detta anser vi vara mycket betydelsefullt — vi är i utskottet väl medvetna om nödvändigheten av att förstärka vattendomstolarnas personal. Vi vet att arbetet släpar åtskilligt efter. Vi inser också betydelsen av landets vattentillgångar. Men om det nu föreligger

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län svårigheter att rekrytera en ny vattendomstol, så tror vi inte att det är någon mening med att nu sätta i gång en utredning av det slag som motionärerna begärt. Det är bättre att ge sig till fåls och se, vilket resultat den beslutade förstärkningen av Norrbygdens vattendomstol kommer att få. Man bör ju också hålla i minnet att en vattendomstol inte arbetar på samma sätt som vanliga domstolar. Det är inte kansliorten som är det betydelsefullaste för en vattendomstol: den befinner sig i regel på resande fot och sammanträder på olika platser. Därför är förläggningssvårigheter inte av samma betydelse för den som för exempelvis en häradsrätt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr GRYM (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Birger Andersson framhöll att det skulle vara svårt att rekrytera personalen vid en vattendomstol, som förlagts exempelvis till Luleå. Ja, Luleå ligger ju, som jag redan sagt, nära trettio mil norr om Umeå, men jag har sannerligen inte hört att det skulle vara besvärligare att få folk att stanna i Luleå än i Umeå. Svårigheterna är ungefär desamma.

Vad sedan beträffar utredningsmannen, lagman Viklund, som i fjol hade en föredragning i denna fråga i utskottet, kan det mycket väl tänkas att han var part i eget mål. Det är mycket troligt att helt andra synpunkter skulle ha framlagts för utskottet, om avdelningen låtit någon ansvarig tjänsteman vid vattenfallsstyrelsen eller länsstyrelsen i Norrbottens län komma till tals.

Jag är själv inte ledamot av statsutskottet, men jag sitter som ordinarie i tredje lagutskottet. Där arbetar vi inte som i statsutskottet på avdelningar. Vår för gör statsutskottet det? Det är väl främst därför att utskottet vill effektivisera arbetet så mycket som möjligt. På samma sätt tror jag att vattendomstolarnas arbete skulle bli mer effektivt än det är för närvarande, om det inrättades en vattendomstol i Luleå.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s) kort genmäle:

Herr talman! Att statsutskottets tredje avdelning i fjol hörde utredningsmannen lagman Viklund, berodde ju på att han hade utrett frågan. Vi ansåg att det var lämpligt att ta del av hans uppfattning, och vi hade inte alls någon anledning att tro att han på något sätt skulle vara partisk. Möjligen var han partisk till förmån för sin egen utredning, men inte på något annat sätt. Det var alltså ganska naturligt att vi hörde vad han hade att säga, och det var han som förklarade att rekryteringsvårigheter skulle föreligga. Det är inte någonting som vi hittat på i utskottet.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag ber att få understryka vad som redan framhållits av herrar Pålsson och Grym, nämligen att det här ytterst inte är fråga om ett norrlandsintresse, än mindre ett specifikt norrbottensintresse. Bakom framstötarna i denna fråga ligger framför allt den mycket betydande angelägenheten att de vattendomstolar, som har att göra med vattenregleringarna däruppe, verkligen får sådana resurser, att vattenkraftens utbyggande inte förhindras eller i varje fall inte försinkas på det sätt som nu sker. Jag förmodar att det inte finns någon som tycker att det är en rimlig ordning att det i vissa fall skall dröja inemot ett kvarts sekel, innan en regleringsfråga är slutligen avdömd. Detta betyder ju att vattenkraftens utbyggande inte bara försenas, utan också att de skadelidande får vänta i många, många år på besked. Jag kan nämna att regleringsdammen i Suorva invigdes år 1944, men man väntar att det skall dröja ett gott stycke in på 1960-talet, innan skadestandsfrågorna är avgjorda. För några år sedan såg vi inom statsrevisionen ett exempel på att ett enda års försening av ett kraftverksbygge av inte särskilt stor omfattning hade minskat intäkterna för vattenfallsstyrelsen med cirka 16 miljoner kronor. Därtill kommer de indirekta verkningarna av att industrien och företags-

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

samheten i övrigt inte får den tillgång till elektrisk energi som är önskvärd.

Bakom framställningarna i denna fråga ligger önskemålet att få de där flaskhalsarna litet vidgade. Ett steg i den riktningen togs ju i fjol, då Norrbygdens vattendomstol i Umeå förstärktes.

När motionärerna i år upprepar önskemålet att man skall undersöka, om det inte vore lämpligt att förlägga en avdelning av den domstolen till Norrbotten, så är det ju inte för att skaffa skatteobjekt dit upp — för Luleå stad gör det mycket litet från eller till, om en domstol av detta slag finns där eller inte — utan skälen är, som redan har sagts, att man räknar med att en förstärkning av domstolen i kombination med förläggning delvis till Norrbotten skall medverka till att vattenmålen avdömes litet snabbare.

Allt detta har ju egentligen framhållits under debatten. Jag begärde ordet närmast för att reagera en smula mot det i mitt tycke våldsamt överdrivna talet om rekryteringssvårigheter vid förläggning av en avdelning till Luleå. Jag har för egen del bott där i över 30 år och kom dit närmast från Umeå. Även om jag tyckte bra om Umeå och umeåborna, är det för min del inte någon tvekan om att jag föredrar att bo i Luleå. Skulle det förefinnas verkliga rekryteringssvårigheter, så medger jag utan vidare, att det vore all anledning att tänka sig för. Men jag vill ställa frågan: Är dessa omtalade rekryteringssvårigheter någonting faktiskt eller någonting animerat?

Också jag har läst det yttrande, som herr Pålsson här apostroferat, och som gammal luleåbo kan jag inte undgå att bli rätt förvånad. Man talar bl. a. om att det från Luleå skulle vara särskilt svårt att uppehålla kontakterna söderut för folk som flyttat dit nerifrån landet. Det uttalandet ter sig ganska märkvärdigt, när vi vet att det går mycket snabbare att komma från Luleå än från Umeå till Stockholm; vi har ju mycket bättre flygförbindelser från översta Norrland till Mellansverige än man har från mellersta och södra Norrland. Och när man talar

om det hårda klimatet och svårigheterna för familjer att trivas där uppe, så kommer jag närmast att tänka på den blinde som talar om färg — klimatet i Norrbotten, speciellt kustlandet, är ofantligt mycket bättre än klimatet här i Stockholm. Sedan må det ju sägas, att man målar den lede på väggen litet väl kraftigt, när man som ett skäl mot förläggning av en avdelning till Luleå till och med säger, att det är så dyrt där uppe, att barnsbörd inte skulle kunna ordnas under förhållanden som motsvarar normal standard i Stockholm. Vi har i Luleå byggt en gynekologavdelning, som jag tror står på toppen. Jag känner inte till vilken standard man har på barnbördsavdelningarna i Stockholm, men jag tror att standarden i Luleå är fullt tillfredsställande. Det talas vidare om att specialistvård vid sjukdom skulle vara mycket svår att åstadkomma — men vi har mycket väl utbildade specialiteter vid lasaretten i Luleå och Boden. Man säger också, att det skulle vara mycket svårare att i Luleå få utbildning för barn efter skolåldern. Luleå är norr om Uppsala den stad i Sverige, som har det mest differentierade skolväsendet nedanför högskolestadiet. Vad Umeå har att bjuda på i fråga om högskolor är en tandläkarhögskola och den blivande medicinska högskolan.

I den mån man kan säga att rekryteringssvårigheterna är en realitet, finns det därför anledning att understryka vad herr Pålsson yttrade för en stund sedan: vill man genom överdrivna uppgifter om bostads- och levnadsförhållanden i översatta Norrland framkalla rekryteringssvårigheter för en avdelning av vattendomstolen i Luleå, då har man inte den inställning till problemets allvarliga karaktär, som väcker förtroende.

När nu motionärerna inte begärt mer än att frågan skall utredas igen, så tycker jag nog att den ståndpunkten är väl motiverad. Det är inte tillräckligt att som skett utan vidare hänvisa till den ståndpunkt utskottet och riksdagen intog i fjol, eftersom ju det argumentet kräver att man också visar, att den ståndpunkten var hållbar. Vi motionärer

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

anser, att den icke var hållbar, och bakom vårt förslag ligger det som jag tycker bör vara hela landets intresse: att vi ser till att domstolsproceduren då det gäller vattenmålen blir ordnad på sådant sätt att det går undan, så att vi kan utbygga våra vattenfall inom rimlig tid och folk slipper vänta så orimligt länge på domsluten som för närvarande är fallet.

Jag ber alltså att få biträda yrkandet om bifall till reservationen.

Herr NYSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har ingen anledning att här upprepa vad herrar Pålsson, Grym och Bergh framhållit i sina inlägg i debatten beträffande punkten 24 i utskottets utlåtande.

Jag vill bara vända mig mot statsutskottets talesman herr Birger Andersson och tillägga en liten sak utöver vad som här tidigare har anförts.

Om motionen nr 43 i denna kammare och nr 52 i andra kammaren hade utmynnat i ett direkt förslag om inrättande av en vattendomstol i Norrbottens län, hade man bättre kunnat förstå statsutskottets ställningstagande till frågan och dess hänvisning till förra årets behandling av ärendet. Nu har emellertid motionärerna hemställt om utredning av frågan om inrättande av ytterligare en vattendomstol med i huvudsak Norrbottens län som domsområde. Då tycker man att det verkar vara väl snålt av utskottet att direkt avstyrka en utredning. Det synes åtminstone mig vara en rätt stor skillnad mellan hemställan om utredning och ett direkt förslag om inrättande av den institution, varom det här är fråga. Jag tycker att statsutskottets ställningstagande — då utskottet framhåller att motionärerna inte har anförat tillräckliga skäl för att en utredning bör verkställas — till viss del måste vara baserat på en förutfattad mening, när man till och med anser att en utredning i detta fall inte är lämplig.

I likhet med herrar Pålsson, Grym och Bergh ber jag alltså, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ragnar Bergh säger att det inte är tillräckligt att bara hänvisa till vad riksdagen beslöt i fjol, ty det har hänt en hel del sedan dess. Ja, det har det gjort. Norrbygdens vattendomstol har förstärkts med åtskilliga tjänstemän i enlighet med vad utredningsmannen hade föreslagit. En utredning har alltså skett för inte så länge sedan, och vad den förordad har förverkligats.

Nu säger herr Nyström att motionärerna bara önskar en utredning; det föreligger inte något förslag om att nu inrätta en domstol.

Den reservation, som riksdagen hade att ta ställning till i fjol, gick också ut på önskan om en utredning. Där föreligger alltså inte någon skillnad mot förra året. När fjolårets riksdag, strax efter det att en utredning hade skett, ansåg att det vore bättre med en förstärkning, kan ju även årets riksdag anse det samma. Så lång tid har inte förflutit sedan dess, och därefter har ju en förstärkning av rätt betydande grad ägt rum.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Alla torde väl vara eniga om att våra vattendomstolar behöver förstärkas och behöver förstärkas ganska betydligt och så snart som möjligt. Ur den synpunkten är det naturligtvis mycket tacknämligt att Norrbygdens vattendomstol har blivit förstärkt och kanske kommer att förstärkas ytterligare. Det är alltför många olägenheter förknippade med den brist på arbetskraft som man för närvarande har vid behandlingen av de ärenden, som faller under vattendomstolarna.

Emellertid måste man väl säga, att om arbetet skall kunna bedrivas med tillräcklig snabbhet, är det angeläget att domstolarna befinner sig i den del av landet och i den bygd, där de kommer att få sin huvudsakliga verksamhet förlagd. Ur den synpunkten måste det väl sägas vara riktigt att vi, så som förhål-

Om utredning ang. inrättande av en vattendomstol för Norrbottens län

landena nu ligger till, får en vattendomstol i Norrbottens län.

Här har framförts en del argument mot en förläggning upp till Norrbottens län. Man talar bland annat om rekryteringssvårigheter, men det kan väl inte vara svårare att rekrytera folk till en vattendomstol i Norrbottens län, t. ex. i Luleå, än att rekrytera tillräckligt sakkunnig personal till en vattendomstol i Umeå. De argument av annan art, som här anförts, har ju redan herr Ragnar Bergh smulat sönder, och jag behöver därför inte uppehålla mig vid dem.

För mig synes det utomordentligt angeläget att vi får inte bara den förstärkning av Norrbygdens vattendomstol, som redan är beslutad, utan att vi också underlättar arbetsmöjligheterna på det sättet, att man förlägger en avdelning av vattendomstolen till Luleå.

Jag skulle vilja understryka motionärernas och reservanternas krav på en utredning genom att säga att det är angeläget, inte bara att en utredning kommer till stånd, utan att den kommer till stånd snarast möjligt och att den bedrivs skyndsamt.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till reservationen.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Debatten har förvånat mig i någon mån såtillvida, att man får ett intryck av att det huvudsakligast skulle vara ett norrlandsintresse, att vi får en ny vattendomstol i Norrland. Det är ju långt ifrån främst ett norrlandsintresse, det är i första rummet ett intresse för södra och mellersta Sverige, som är i största behovet av vattenkraftens utbyggnad. Det är ganska egendomligt, att det inte bara behövs några år och årtionden utan ibland ett kvarts sekel innan vissa frågor, som gäller vattenkraftens utbyggnad, skall kunna regleras av domstol.

Vilka berörs av detta? Jo, industrierna och den allmänhet, som behöver elektrisk kraft och inte kan få sådan. Genom de eftersläpningar av kraftverksbyggandet, som skett, löper vi år efter

år risk för ransonering av elektrisk kraft. Behovet av kraft för vår produktion och för oss själva kan inte tillfredsställande lösas på annat sätt än genom förbättring av vattendomstolarnas möjligheter att besluta om denna utbyggnad. Detta är, som jag ser saken, i främsta rummet ett intresse för södra Sverige och mellersta Sverige, som behöver bättre försörjning med elektrisk kraft.

Här har talats om atomkraftens användning. Vi vet dock, att även om utvecklingen på detta område går mycket snabbt, måste vi räkna med att det även vid snabbaste utbyggande inte blir möjligt att praktiskt i större utsträckning utnyttja atomkraften förrän om tidigast tio år. Hur skall vi göra under dessa mellanliggande år? Det enda är att intensivt fortsätta utbygga vår vattenkraft. Var har vi denna kraft? Jo, i Norrland, där vi har de outnyttjade vattenfallen, som kan förse även Sydsverige och Mellansverige med kraft. Jag kan inte förstå annat än att det är synnerligen angeläget just för Sydsverige och Mellansverige att vi får förstärkning av vattendomstolarna i Norrland, varigenom vi får möjligheter till denna bättre utbyggnad av vattenkraften.

Motionärerna har nu inte begärt, att en ny vattendomstol skulle inrättas, utan endast begärt en utredning av frågan. I denna utredning bör man ju kunna klarlägga rekryteringssvårigheterna, som tycks vara det enda motivet för utskottet att ställa sig avvisande till motionerna. Jag kan inte finna annat än att utskottets motivering är synnerligen svag. Det är synnerligen behjärtansvärt att motionärernas begäran om utredning bifalles.

Jag instämmer i de föregående talarernas hemställan om bifall till den med 1 a betecknade reservationen under punkt 24.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmanen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu

Ang. löneförmåner till vattenrättsdomaren å en extra avdelning vid Österbygdens vattendomstol

ifrågavarande momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Pålsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Grym* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2 punkten 24 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Pålsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppsnesning.

Då herr förste vice talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 74.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Mom. II

Ang. löneförmåner till vattenrättsdomaren å en extra avdelning vid Österbygdens vattendomstol

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Det gäller även här fråga om en förstärkning av vattendomstolarna. Kungl. Maj:t har nämligen föreslagit inrättande av en extra avdelning vid Österbygdens vattendomstol, och detta förslag är mycket välmotiverat och har tillstyrkts av utskottet.

Kungl. Maj:t har emellertid inte tagit konsekvenserna av sitt förslag så till vida att man inte givit domstolens ordförande, vattenrättsdomaren, den ställning som vattenrättsdomare regelmässigt har. Man har prutat på hans avlöningsförmåner med inte mindre än 5 700 kronor och givit honom samma ställning, som brukar tillkomma en biträdande vattenrättsdomare, trots att det här är fråga om ordförandeskapet i en självständig avdelning av vattendomstolen. I motsvarande fall har annars alltid tillämpats de löner, som gäller för vattenrättsdomare, även om det varit fråga om mera tillfälliga tjänster. Det är så mycket mera motiverat i detta fall som det är fråga om stora och mycket komplicerade ärenden rörande vattenkraftsföretag, som skall handläggas av denna extra avdelning. Jag kan också peka på det anmärkningsvärda förhållandet, att bisittarna inom avdelningen, vattenrättsingenjörerna, har fått samma löneställning som ordinarie vattenrättsingenjörer. Resultatet blir således, att ordföranden inom avdelningen kommer att få en lägre avlöning än bisittarna.

Förslaget är så anmärkningsvärt, att jag har svårt att tro att man kommer att få kompetenta sökande. Från Kungl. Maj:ts sida har man tydligen hoppats på att placeringen i Stockholm skall medföra att man får sökande, och för sakens skull vill jag också hoppas, att så blir fallet. Dock kan man vara övertygad om, att de sökande som kommer att anmäla sig inte blir av den kapacitet och kompetens, som egentligen erfordras för en domaruppgift av här ifrågavarande slag.

Jag ber under åberopande av vad jag nu anfört att få yrka bifall till den vid punkten av fröken Elmén m. fl. avgivna reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! I detta fall har statsutskottet följt vad lönenämnden förordat. Vi har ansett att då det här är fråga om en extra domstolsavdelning, så kunde man i detta fall godtaga vad Kungl. Maj:t

Anslag till gottgörelse till vissa polisdistrikt

föreslagit. Blir emellertid förhållandet det att det inte går att få den personal, som är nödvändig för ändamålet, så får väl Kungl. Maj:t ompröva frågan.

Det är motiveringen för den ståndpunkt, som statsutskottet har intagit, och jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr ALEXANDERSSON (fp):

Herr talman! Det brukar inte vara sed i andra fall, att vid inrättande av tillfälliga domaruppdrag tillämpa lägre avlöning, och den seden har inte heller förekommit inom vattendomstolarna. Jag tror att man bör akta sig för att fastslå en sådan princip som normal.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Vi har inte ansett att det är statsutskottets sak att i detta speciella fall pröva lönegradsfrågorna. Vi får i detta fall lita på regeringen, och visar det sig att vad som har förordats är felaktigt, så finns ju sedan möjligheter att rätta till det hela.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fröken Elmén m. fl. vid punkten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 25—61

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—6

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7

Lades till handlingarna.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1958/59 till överståthållarämbetet och landsstaten, Polisväsendet, Civilförsvaret, Brandväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—27

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28

Anslag till gottgörelse till vissa polisdistrikt

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Jacobsson* m. fl. (I: 176) och den andra inom andra kammaren av herr *Anderson* i Sundsvall m. fl. (II: 199), hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 700 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 199, såvitt nu vore i fråga, till Gottgörelse till vissa polisdi-

Anslag till gottgörelse till vissa polisdistrikt

strikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson, Malmborg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 176 och II: 199, såvitt nu vore i fråga, till Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! På denna punkt har i en reservation föreslagits en begränsning av det anslag som Kungl. Maj:t har begärt. Det gäller gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet. Vi har föreslagit en nedsättning av anslaget, som av Kungl. Maj:t begärts till 850 000 kronor, till 700 000 kronor och motiverar detta med att den besparing som man beräknar skall uppstå i och med att passkontrollen har upphört — denna besparing har av departementschefen själv beräknats till ca 300 000 kronor — bör möjliggöra en nedskärning av anslaget på denna punkt på det sätt som vi i reservationen har föreslagit.

Departementschefen har visserligen anfört att belastningen under budgetåret 1956/57 var relativt hög, den uppgick då till 791 567 kronor, men vi förmenar att när den minskning av medelsbehovet, som kan beräknas uppstå i och med passkontrollens upphävande, slår igenom under budgetåret 1958/59 bör det också vara möjligt att begränsa anslaget till det belopp som vi har föreslagit i reservationen.

Man har i utskottet sagt att det här gäller ett förslagsanslag och att reservationen alltså i realiteten inte med säker-

het kan beräknas innebära någon reell besparing. Jag vill gentemot detta bara göra den invändningen, att jag förmodar att riksdagen har anledning att titta även på förslagsanslagen. Om riksdagen har anvisat ett förslagsanslag på en viss punkt så innebär detta väl åtminstone en viss anvisning till vederbörande myndighet att i den mån det är möjligt försöka begränsa utgifterna inom den av riksdagen anvisade anslagsramen.

Jag ber med denna motivering, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det bör framhållas, vilket redan framgått av herr Jacobssons inlägg, att det här gäller ett förslagsanslag. När man vill åstadkomma besparingar bör man ju göra det på ett sådant sätt att besparingarna blir reella och inte fiktiva. Genom att skära ned förslagsanslagen kan man visserligen få en mindre summa nu, men budgetutfallet blir sämre, ty pengarna skall ju dock förr eller senare betalas.

Nu säger herr Jacobsson, att bara det förhållandet att det finns ett förslagsanslag så att säga inbjuder vissa myndigheter att göra av med mer pengar än de annars skulle göra. Emellertid är gottgörelsen till vissa polisdistrikt reglerad genom bestämmelser. Myndigheterna har alltså tämligen svårt att göra någonting som medför att det blir dyrare, utan de får finna sig i de bestämmelser som existerar.

Passkontrollen har ju omlagts så att den numera sker vid de nordiska ländernas yttergränser. Till följd därav har en del av passpolisen dragits in, men trots detta blev belastningen förra året så pass stor att det ansetts nödvändigt att uppta det belopp i budgeten som departementschefen har föreslagit. Belastningen översteg nämligen anslaget med nära 300 000 kronor. Detta gör att man inte utan vidare kan skära ned beloppet, hur angeläget man än anser det vara att göra en besparing. Om reservationerna skulle ha rätt och beloppet icke

Anslag till civilförsvarsstyrelsen

går åt, så finns ju dessa pengar kvar. Risk föreligger å andra sidan för att dessa medel kommer att behövas.

Det är detta som gjort att statsutskottet har ansett att departementschefen här har ställt sig på den säkra sidan. Vi yrkar fördenskull bifall till departementschefens förslag. Statsutskottet har förenat sig med honom i ett försök att bedöma detta så realistiskt som möjligt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 29—36

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 37**Anslag till civilförsvarsstyrelsen**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1958 föreslagen ändring i personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59, dels ock till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 132 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels de förut omnämnda likalydande motionerna I: 176 av herr *Jacobsson* m. fl. och II: 199 av herr *Anderson* i Sundsvall m. fl., vari hemställts, såvitt nu var i fråga, att förevarande anslag

måtte uppföras med 2 053 600 kronor, dels ock en inom andra kammaren av fru *Ewerlöf* m. fl. väckt motion (II: 308).

Utskottet hade i den nu ifrågasvarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 199 ävensom II: 308, förstnämnda två motioner i vad de berörde förevarande anslag,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 3 januari 1958 förordat;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 132 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Sundelin*, *Ragnar Bergh*, *Jacobsson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg*, *Thapper* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herrar *Nilsson* i Göingegården, *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 176 och II: 199, i vad de berörde förevarande anslag, ävensom med avslag å motionen II: 308

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ur personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen avföra en kontorsbiträdestjänst i Ao 5;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 053 600 kronor.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! Vi har vid de punkter, som berör civilförsvaret, anfört några reservationer.

På denna punkt gäller reservationen närmast frågan om extraordinariesättning av vissa tjänster inom civilförsvaret. Utskottet har gjort ett uttalande, och jag har ingen anledning att göra några invändningar mot det, att det gäller befattningshavare, som varit anställda under relativt lång tid och att det därför också kan vara motiverat att de får tryggare anställningsförhållanden. Vi reserverar oss ändå ansett, att det medan utredning pågår om civilförsvarets organisation och administrativa utformning inte är klokt att vidtaga några ändringar i nu gällande personalförhållanden. Detta är egentligen motivet till att vi har ansett att man bör låta anstå med denna sak till dess utredningen blir färdig och det blir fullt klart hur civilförsvarets organisation i fortsättningen skall vara uppbyggd.

Vi har också yrkat avslag på förslaget om en särskild sakkunnigutredning rörande civilförsvarets sambandstjänst. Vi anser att det i nuvarande läge kan vara motiverat att också detta får anstå tills vidare. Vi menar därför att man på denna punkt, i vad det gäller extraordinariesättning av vissa tjänster, med samma motivering som utskottet har använt i sitt yrkande om avslag på motionen nr 308 i andra kammaren angående ändrad anställningsform för civilförsvarsöverläkaren bör låta anstå med den omreglering av tjänsterna som har föreslagits.

Med denna motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Det har kommit på min lott att nu i egenskap av talesman för utskottsmajoriteten uppträda som »civilförsvarsförsvare». Detta har ju inte tillhört de lustigaste uppgifterna tidigare i riksdagen. Vi vet alla att civilförsvaret varit ute i hårt väder, och dis-

Anslag till civilförsvarsstyrelsen

kussionen om det har kanske inte alltid varit så saklig. Att det har förekommit ting inom civilförsvaret som har kunnat föranleda omprövningar har ju också tagit sig uttryck i en rad kommittéer som skall pröva verksamheten. Det har vidare tagit sig uttryck i en minskning av anslaget med åtskilliga miljoner varje år. Detta kan även konstateras nu. För innevarande budgetår anvisade vi något över 30 miljoner kronor, medan för det kommande Kungl. Maj:t föreslår omkring 26,8 miljoner kronor. Den besparingen har då framför allt uppnåtts genom att man bättre har utnyttjat reservationsmedel, genom omdisponering och genom besparingar på tillgängliga medel.

Jag skall emellertid inte fördjupa mig så mycket i den allmänna frågeställningen. Jag tror nog att var och en av oss, om vi begrundar frågan och samtidigt begrundar våra gamla synder i vår attityd gentemot civilförsvaret, har anledning att dra något andra slutsatser för framtiden än vi kanske ansett oss ha skäl att göra tidigare. Civilförsvaret har ifrån 1953/54, då det fick 50 miljoner kronor, gått ned till under 30 miljoner kronor. Det är en utveckling, som är rakt motsatt den, som det offensiva försvaret undergår. Det försvar som ibland kallas för »det snälla försvaret» och som skall skydda den s. k. civilbefolkningen — om det alls finns någon sådan i krig — har alltså krympts samman. Där bör nog en omprövning ske.

Vi har en rad punkter, där folkpartiet motionerat om minskningar i avsikt att spara pengar för statsverket. Den här punkten gäller extraordinariesättning av sex befattningshavare, och man tror att man skall kunna spara cirka 40 000 kronor på det. Kammaren bör emellertid veta, att av de sex befattningshavarna avlönas tre på detta anslag och de övriga tre avlönas på andra anslag. Det är alltså ingen reell i kronor och ören beräknad besparing som uppstår, om man går på reservanternas yrkande, även om det förefaller så just beträffande denna punkt.

Det är väl allom bekant att en stor del

Anslag till civilförsvarsstyrelsen

av personalen inom civilförsvaret — det gäller tjänstemän som varit anställda rätt lång tid, fem år och mera — icke har den stabilitet i anställningsförhållandena, som personalen i övriga verk kan räkna med. Om riksdagen följer reservanternas förslag, skulle det uppfattas som ett ställningstagande även gentemot andra, som ännu inte fått extraordinarie eller ordinarie tjänst inom verket. Jag tror att vi med detta gör en ännu större skada än vad som kan synas framgå av reservationen.

Vad beträffar den andra delposten, som rör de 30 000 kronorna, ligger till grund en hemligstämplad utredning om sambandstjänsten, som vi inom avdelningen har fått tillfälle att taga del av. Man har ansett skäl föreligga för att ha någon sakkunnig, som skall bereda de här frågorna i fortsättningen. Vi ansåg att det fanns synnerligen starka skäl för detta då vi fick vetskap om betingelserna.

Med det här sagda, herr talman, ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr JACOBSSON (fp):

Jag vill bara påpeka, att man inom civilförsvarsstyrelsen också diskuterat förändringarna i de här tjänsterna och det har då framkommit invändningar mot det förslag som här föreligger — bland annat av ledamoten av civilförsvarsstyrelsen, herr Thapper — som också återfinns under den här reservationen. Det är alltså här inte fråga om någon strävan att försätta dessa tjänstemän i en ogynnsammare ställning än den nödvändigt behöver vara. Det synes oss dock vara en riktig ordning, att man i avvaktan på den utredning som pågår rörande organisationen tills vidare inte vidtager de förändringar av personalens förhållanden som här har föreslagits.

Därutöver vill jag, herr talman, säga ett ord med anledning av det allmänna resonemang som herr Bergman här fört angående civilförsvaret och dess förhållanden, att civilförsvaret har varit en strykpojke i viss mån, som man ansett

sig kunna angripa från olika utgångspunkter. Jag vill betona att de reservationer, som vi har på de olika punkterna, över huvud taget inte innebär något försök till värdering av civilförsvaret som sådant. Jag hyser personligen den förhoppningen, att den utredning som för närvarande pågår om civilförsvarets administrativa uppbyggnad och den utredning som pågår om utformningen av dess praktiska arbetsuppgifter skall ge till resultat, att civilförsvaret får de arbetsmöjligheter och den plats i vårt totala försvar som även jag anser att det bör ha.

Jag har varit angelägen att framhålla detta, då man ju självklart i diskussionerna kring dessa punkter lätt kan misstänka, att det här föreligger ett försök att komma civilförsvaret till livs. Det har ingalunda varit avsikten från reservanternas sida.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Herr Jacobsson kan väl inte kalla sig modig när han kryper bakom herr Thapper i sin argumentering i denna fråga. Herr Thapper har också på andra punkter yrkat på andra belopp än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Det har dock inte föranlett herr Jacobsson att följa herr Thapper i alla avseenden.

Jag vill säga att de utredningar, som har sysslat med här berörda frågor, har tillstyrkt att dessa befattningar skall ordinariebesättas. Det utgör skäl nog för statsutskottet att följa Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 38—40

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 41

Anslag till civilförsvarsutbildningen

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 5 904 000 kronor.

I de förut omnämnda likalydande motionerna I: 176 av herr *Jacobsson* m. fl. och II: 199 av herr *Anderson* i Sundsvall m. fl. hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 3 000 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet under denna punkt anfört rörande förbud för myndigheterna att utan medgivande överskrida dem tilldelade belopp av förevarande anslag;

b) i anledning av motionerna I: 176 och II: 199, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet under punkten anfört om avvecklingen av tjänsterna som biträdande länsinstruktörer;

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 199, såvitt nu vore i fråga, till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 5 904 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Ohlon*, *Sundelin*, *Jacobsson*, *Malmborg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande förbud för myndigheterna att utan medgivande överskrida dem tilldelade belopp av förevarande anslag;

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:

176 och II: 199, såvitt nu vore i fråga, till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

Herr **JACOBSSON** (fp):

Herr talman! Vi har på denna punkt föreslagit en begränsning av anslaget till 3 miljoner kronor. Vi har gjort det med den motiveringen, att vi anser att den pågående utredningen även på denna punkt motiverar en begränsning av utbildningsverksamheten till dess att klarare linjer skapats hur civilförsvaret bör vara ordnat och efter vilka linjer arbetet i fortsättningen bör bedrivas. Det är väl känt för oss alla, att den krigstekniska och försvarstekniska utvecklingen för närvarande går mycket snabbt, och det är därför också svårt att bedöma efter vilka linjer civilförsvaret bör arbeta och på vilket sätt utbildningsverksamheten bör vara uppbyggd.

Det är dels den pågående utredningen och dels de snabba förändringarna på detta område, som har gjort att vi för vår del anser att man tills vidare bör begränsa utbildningsverksamheten och att man bör kunna hålla sig inom den kostnadsram som vi föreslagit i reservationen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **BERGMAN** (s):

Herr talman! Om man skall ytterligare begränsa utbildningsverksamheten inom civilförsvaret kan man inte längre tala om utbildning. Jag vill utan att vidare fördjupa mig i detta säga, att 1953 års utredning om civilförsvarsutbildningen tillstyrkt detta förslag, som statsutskottet också har biträtt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i ömlichkeit med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punk-

Anslag till kostnader för anordnande av ten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 42—49

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 50

Anslag till kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 176 och II: 199, i vad de berörde förevarande anslag, till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kronor.

I de förut omnämnda likalydande motionerna I: 176 av herr *Jacobsson* m. fl. och II: 199 av herr *Anderson* i Sundsvall m. fl. hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 3 835 000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrarna *Ohlon*, *Sundelin*, *Jacobsson*, *Malmborg*, *Thapper* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herr *Gustafsson* i Skellefteå ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 176 och II: 199, i vad de berörde förevarande anslag, till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 3 835 000 kronor.

Herr **JACOBSSON** (fp):

Herr talman! Vi har här i en reservation föreslagit en begränsning av anslaget till anordnande av fullträffsäkra skyddsrum till 375 000 kronor mot i propositionen upptagna 750 000 kronor.

Det är givet att man alltid kan diskutera i vilken takt utbyggnaden bör ske. Vi har emellertid ansett, att det inte

allmänna skyddsrum m. m.

minst med hänsyn till det nu rådande budgetläget finns anledning att beskära anslaget på denna punkt. Man bör därför kunna inskränka sig till det belopp, som vi föreslagit i reservationen.

Jag ber därför, herr talman, i korthet att få yrka bifall till reservationen.

Herr **SVENSSON**, **AXEL**, (s):

Herr talman! Den som sysslar något med byggenkap här i landet får allt som oftast ett mer eller mindre hemligt uppdrag genom kommunerna att försöka medverka till att bygga lokaler, som civilförsvaret har behov av. Jag har om hand ett aktuellt fall just nu, där vi sedan ett par år tillbaka har sysslat med ritningsarbeten, varefter fastigheterna nu har börjat uppföras, och i dessa har vi inrymt mycket viktiga lokaler för civilförsvaret. För endast någon kort tid sedan kom det emellertid meddelande från länsstyrelsen om att man saknade medel och att länsstyrelsen således icke kunde utbetala statsbidrag till dessa lokaler. Man säger inte, att man inte har behov av lokalerna. Man yrkar inte avslag på statsbidrag, utan man konstaterar kort och gott att det icke finns några pengar och att kommunen således inte kan få något statsbidrag i det fallet.

Nu står både den ansvarige byggaren och kommunen i den situationen, att de knappast vet hur de skall förfara med lokalerna. Det är inga billiga lokaler, ty de är mycket speciellt inredda och det finns en hel del speciella kostnader förknippade med uppförandet.

Vad jag nu skulle vilja få klarhet i är, huruvida det verkligen saknas pengar för ett ändamål som detta. Av handlingarna framgår att det finns ett tidigare godkänt anslag på 47,2 miljoner. Civilförsvarsstyrelsen förklarar att 29,6 miljoner är låsta på förhand genom beställningar, men det finns ju då en mellanskillnad på 17,6 miljoner som inte är redovisad. Huruvida även dessa pengar är låsta eller om de alltjämt står öppna för byggandet av sådana lokaler återstår att konstatera.

Jag skulle också vilja ha reda på om

Ang. bestämmelserna om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg fördelningen mellan länen är sådan, att vissa län får överskott och andra underskott. Jag vill erinra om att sådana lokaler som det här är fråga om aldrig uppförs med mindre än att ett fullödigt samarbete med civilförsvarsstyrelsen i Stockholm är rådande. Ritningarna skall i första hand godkännas av denna huvudmyndighet, vilket också skett i det fall som jag här syftar på.

Alla bestämmelser är således följda. Men ändock är vi i den situationen att vi inte vet om vi skall fortsätta med färdigställandet av dessa lokaler eller hur vi över huvud taget skall förfara.

Jag vore därför tacksam om herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet kunde upplysa om huruvida dessa 17,6 miljoner kronor redan har disponerats. Har medlen i realiteten redan förbrukats, eller ligger pengarna anvisade till olika länsstyrelser ute i landet för att användas längre fram, medan man kanske samtidigt på andra håll i landet helt saknar medel för de anläggningar som det här är fråga om?

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Jag vill bara till herr Jacobsson säga, att detta anslag är snävt tilltaget, men det avser ju också endast att täcka behovet av medel för komplettering av redan befintliga skyddsrum för att personal i civilförsvaret skall kunna sitta där och utföra sitt arbete under krig. Det gäller här bl. a. att anlägga stötvågsskydd och annat, som har blivit nödvändigt sedan de nya bomberna uppträtt på »marknaden». Man kan naturligtvis ytterligare skära ned detta anslag, men då blir följderna att vår beredskap på detta område minskas. Våra skyddsrumsanläggningar är inte byggda med tanke på att kunna motstå de nya kraftiga vapen som numera kommit fram. Därför måste vi nu efter hand genomgående bygga om och komplettera skyddsrumsanläggningarna för ledningscentraler o. d.

Jag skall inte i detta sammanhang nämna ingå på den frågeställning som herr Axel Svensson berörde, men jag vill

bara nämna att det kommer in ansökningar från kommunerna om bidrag till sådana här arbeten. Meningen är att man av dessa medel också skall lämna bidrag till anläggningar i kommunerna.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! I anledning av den fråga, som herr Axel Svensson ställde, vill jag endast säga, att vi vid genomgång av reservationerna har funnit att dessa varit ganska tillfredsställande. I viss mån har medlen varit låsta, men det har ändå funnits möjligheter att medge ytterligare medel till sådana här arbeten.

Vad beträffar det speciella fall, som herr Axel Svensson här talade om, kan jag nu inte ge något exakt besked. Jag måste först få tillfälle att undersöka det och skall sedan återkomma.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 51—72

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. bestämmelserna om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av väckta motioner om viss ändring i förordningen med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 13 av herrar *Spetz* och *Dahl* samt II: 12 av herr *Johansson* i

Öckerö m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 19 februari 1954 (nr 40).

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 13 av herrar Spetz och Dahl samt II: 12 av herr Johansson i Öckerö m. fl. om viss ändring i förordningen med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg, i den mån desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anført, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Som motionär vill jag understryka vad utskottet skriver om att det under vissa förutsättningar kan inträffa, att en fiskare eller annan ägare av fartyg vid försäljning av sitt fartyg icke har möjlighet att sätta in mer än en del, kanske ibland ingenting alls, av den ersättning, han erhåller, i särskild investeringsfond, vilket för vederbörande ur skattesynpunkt är mycket oförmånligt. »Detta förhållande är som motionärerna framhållit materiellt sett inte tillfredsställande», konstaterar utskottet.

Den gällande förordningen om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg är provisorisk. Den gäller endast till och med innevarande beskattningsår, alltså till och med 1959 års taxering.

Utskottet skriver: »I samband med övervägande av frågan om en permanent eller fortsatt provisorisk lagstiftning i ämnet bör emellertid prövas om praktiska möjligheter föreligger att i lagstiftningen beakta de i motionerna framlagda önskemålen.» Jag ber att få understryka detta utskottets uttalande.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till utskottets betänkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Ang. skattebefrielse för viss traktamentsersättning

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av väckt motion angående skattebefrielse för viss traktamentsersättning.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 89, av herrar *Senander* och *Holmberg* hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag snarast möjligt i syfte att åstadkomma hel skattebefrielse för traktamentsersättning som icke överstege visst belopp per dygn, förslagsvis 40 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågasvarande betänkandet på återopade grunder hemställt, att motionen II: 89 av herrar *Senander* och *Holmberg* angående skattebefrielse för viss traktamentsersättning måtte anses besvarad genom vad utskottet i betänkandet anført.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Utskottet har inte tillstyrkt här föreliggande motioner, men utskottet har å andra sidan anført, att det nog ändå finns åtskilligt att uppmärksamma när det gäller beskattningen av traktamenten och reseersättningar. Utskottet har också vid flera tillfällen tidigare understrukt vikten av att man vidtar åtgärder i denna sak.

Vad man kanske framför allt har fäst sig vid är att tillämpningen av gällande lagstiftning har varit mycket oenhetlig inom landet. Enligt gällande lagstiftning prövas inte storleken av traktamenten och reseersättningar skattemässigt, när det är staten som fastställer dem, men om det är kommuner eller enskilda som bestämmer dem prövas man gottgörelsernas storlek, dock så att man rent schablonmässigt godtar traktamenten och reseersättningar som inte överstiger vad staten har fastställt för sina befattningshavare, under förutsättning att det även i övrigt är fråga om fullt jämförbara fall.

Det är tillämpningen av denna princip som är så oenhetlig. Utskottet har i sin skrivning velat understryka sin

Om upphävande av varuskatten å gräddglass

mening, att taxeringsintendenterna ute i länen bör se till att tillämpningen blir enhetlig åtminstone inom varje län. Nu har ofta taxeringsnämnderna i olika kommuner olika praxis. Detta vållar ont blod, och det med allt skäl — det bör inte vara på det sättet. Utskottet har velat fästa uppmärksamheten hos de myndigheter, som handlägger dessa frågor ute i länen, på att man måste vidta alla åtgärder för att få en enhetlig rättstillämpning. Och vi menar att också riksskattenämnden, i den mån så erfordras, i fortsättningen liksom hittills bör ha sin uppmärksamhet riktad på dessa saker.

Riksskattenämnden har gjort en framställning till Kungl. Maj:t om en översyn av de nu existerande bestämmelserna, då dessa åstadkommer en sådan förvirring ute på fältet som de för närvarande gör. Nämnden har fäst uppmärksamheten på det förhållandet, att det inte bara är det allmänna resereglementet, som bestämmer traktamenten och resekostnadsersättningar, utan också en hel del andra överenskommelser och andra bestämmelser som följs av statliga myndigheter. Dessa frågor har i stor utsträckning kommit att utgöra ett överläggningsämne vid de kollektiva förhandlingar som förs dels mellan fackföreningarna och statens företag, dels mellan tjänstemännens organisationer och statens företag, och detta har lett till överenskommelser på mer eller mindre kollektiv basis om hur traktamenten och ersättningar för resor skall beräknas. Riksskattenämnden finner för sin del, att det inte under alla omständigheter är så riktigt att dessa överenskommelser sedermera skall kunna åberopas vid tillämpningen av beskattningsbestämmelserna då det gäller i enskild tjänst anställda.

Utskottet har kommit till den uppfattningen, att förhållandena har ändrats så pass mycket sedan den aktuella bestämmelsen ursprungligen tillkom, att det skulle vara lämpligt att Kungl. Maj:t följde det råd som riksskattenämnden har givit då den har begärt att dessa saker skall omprövas. Efter behandlingen inom utskottets andra avdelning har

jag åtagit mig att å avdelningens vägnar — och som jag hoppas, även utskottets — framföra dessa synpunkter. Det gäller alltså för det första en mera enhetlig tillämpning av nu gällande bestämmelser och för det andra — något som utskottet för något år sedan har begärt — en omprövning av dessa bestämmelser i ljuset av de förhållanden som nu råder.

Herr talman! Jag har bara att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ÅMAN (s):

Jag har, herr talman, inget yrkande utöver det som utskottet gör. Jag vill bara understryka vad utskottets talesman här sagt, nämligen att det nuvarande tillståndet i dessa hänseenden i mångt och mycket är oeffterrättligt. Det finns företag och organisationer, som knyter bestämmelserna om traktamenten och reseersättningar direkt till motsvarande statliga regler. Men man kommer ibland i det läget att de som på den privata sektorn följer exakt samma bestämmelser, som tillämpas för statens tjänstemän, i skattehänseende behandlas annorlunda än de statliga befattningshavarna.

Jag har med detta, herr talman, endast velat understryka angelägenheten av att man så snart som möjligt får till stånd den önskade översynen och därav be-tingade rättelser på detta område.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu förredragna betänkandet hemställt.

Om upphävande av varuskatten å gräddglass

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av väckta motioner om upphävande av varuskatten å gräddglass.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 56 av herr *Franzén* m. fl. och II: 84 av herr *Börjesson* m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att varuskatt å gräddglass från och med

Om upphävande av varuskatten å gräddglass

den 1 januari 1959 icke vidare skulle uttagas.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 56 av herr Franzén m. fl. och II: 84 av herr Börjesson m. fl. om upphävande av varuskatten å gräddglass icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herrar *Bengtson, Alvar Andersson* och *Vigelsbo*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Frågan om avskaffande av skatten på gräddglass har återkommit här i riksdagen motionsvägen år efter år, men på avstyrkande av bevillningsutskottet har riksdagen avslagit motionerna. Det framgår av reciten i utskottsbetänkandet, att det har varit ganska svårt att hitta reella skäl för att avslå motionerna, men man har haft en räddningsplanka genom att hänvisa till 1952 års kommitté för indirekta skatter. Nu har ju denna kommitté slutfört sitt arbete och sagt att den inte kunnat finna skäl för att bibehålla denna skatt.

Det är ganska förvånande att glassskatten över huvud taget har kommit till. Skall man söka efter anledningen till att den har kunnat införas en gång i tiden, så är det väl att det när den infördes inte fanns någon nämnvärd konsumtion av glass, och då hänfördes den helt enkelt till gruppen choklad- och konfityrvaror. Om vi inte hade haft denna skatt och någon skulle komma på den idén att motionera om den, tror jag inte att ett sådant förslag skulle vinna något nämnvärt gehör. Glassen är ju ett livsmedel, och om man skulle ifrågasätta att beskatta t. ex. margarinet, som dock till mycket stor del importeras, skulle detta säkert möta mycket starkt motstånd från skilda håll. Det finns knappast heller någon vara, vars beskattning är så inkonsekvent, att man inte har någon skatt alls på större kvantiteter, men däremot på mindre kvantiteter en skatt av 65 procent på exakt samma vara.

Målet måste väl bli att avskaffa glassskatten, och jag har med tillfredsställelse sett att utskottet skrivit, att utskottet liksom 1952 års kommitté anser att starka skäl talar för upphävande av skatten på glass. Men om nu vårt ekonomiska läge är så svårt, att livsmedel verkligen måste beskattas, får man väl ta under övervägande i annat sammanhang, om avskaffandet går att förena med beredskapssynpunkter och med den jordbrukspolitik som vi har beslutat om i vårt land. Jag hade tidigare föreställt mig, att de två andra icke socialistiska partierna var anhängare av att denna skatt skulle avskaffas; åtminstone har man fått det intrycket tidigare, men nu förefaller det som om man skulle ha svängt i det avseendet.

Eftersom det inte synes finnas några förutsättningar i varje fall i år för att få bort skatten på gräddglass, har jag för dagen, herr talman, ingenting annat att göra än att avstå från att framställa något yrkande.

Herr **HAGBERG** (h):

Herr talman! Då herr Bengtson icke framställt något yrkande, kan jag fatta mig mycket kort.

Som kammarens ledamöter säkert erinrar sig hade kammaren tillfälle att behandla denna angelägenhet så sent som i slutet av förra årets höstsession eller endast för ett par månader sedan — jag höll på att säga för endast ett par veckor sedan — och jag skulle finna det ganska osannolikt att kammaren i dag skulle vara beredd att intaga en annan ståndpunkt än då. Det har i denna angelägenhet enligt min mening inte inträffat någonting, som talar till förmån för motionärernas ståndpunkt. Snarare är det väl så att riksdagen nyss har beslutat åtgärder, som är av den beskaffenheten att de kanske kommer en och annan, som förut ställt sig ganska sympatisk till förslaget, att i dag inta en annan ståndpunkt, nämligen det beslut som kamrarna fattat häromdagen om en ny väsentlig höjning av punktbeskattningen. Mot bakgrunden av detta beslut

skulle det kanske te sig litet egendomligt att nu avskaffa skatten på glass. Jag tror inte att medborgarna riktigt skulle förstå detta.

Å andra sidan vill jag understryka vad utskottet nu liksom i fjol har givit till känna, nämligen att, skall någonting göras i denna fråga, bör det inte ske på det viset som ifrågasatts i motionen, nämligen att gräddglassen skulle behandlas på ett annat sätt i skattehänseende än den vanliga glassen, ty det går inte av kontrollskäl. Skall en ändring genomföras, bör alltså beskattningen på glass helt och hållet borttas. Det är den ståndpunkt, som intogs av 1952 års indirekta skattekommitté, såsom vi brukar kalla den, och det är den ståndpunkt, som bevillningsutskottet och riksdagen intog i fjol. Det är nog den enda riktiga vägen att gå och det är ju också den, som bevillningsutskottet nu rekommenderar riksdagen att ånyo följa.

Men den eventuella ändringen bör, såsom utskottet framhållit, företas vid ett tillfälle, då man kan överblicka det statsfinansiella läget bättre än för ögonblicket, och jag föreställer mig att riksdagen i dag kommer att biträda den meningen.

Med dessa ord hemställer jag om bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckt motion angående tillstånd för Inomeuropeisk Mission att tills vidare tullfritt få införa vissa flyktingarbeten, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets memorial nr 22, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1958 skall utgå, jämte i äm-

Ang. ändring av lagen om djurskydd
net väckta motioner, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets memorial nr 5, angående arvodena till fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret m. fl., bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § förordningen den 14 maj 1954 (nr 250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 och 36 §§ lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar, m. m.; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. ändring i lagen om djurskydd

Föredrogos ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 10 januari 1958 dagtecknad proposition, nr 35, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats i tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat en av fröken *Welterström* i andra kammaren väckt motion, nr 404.

Interpellation ang. lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med avslag å motionen II: 404 bifalla förevarande proposition, nr 35.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Egentligen har jag inte någon större anledning att ta till orda i den fråga det här gäller. Men jag har velat begagna tillfället att uttala den tillfredsställelse, som jag och många med mig känner med det nu framlagda lagförslaget, som är ägnat att på ett helt annat sätt än tidigare ge innehåll och mening åt den djurskyddslag som vi redan har. Vi, som sedan decennier tillbaka har försökt att tillämpa denna lag, har erfarit hur fruktlöst det många gånger varit att vinna gehör för den.

Genom den effektivisering av övervakningen som uppnås genom det föreliggande lagförslaget hoppas vi att djurskyddsarbetet skall få en bättre förankring och att respekten för lagens efterlevnad kommer att bli mera påtaglig. Vi vill därför tacka justitieministern för att han framlagt detta lagförslag, som nu skall bringas i praktisk tillämpning.

Att jag nu begärt ordet beror närmast på att jag även önskar rikta en vädjan till justitieministern att han så fort som möjligt måtte låta riksdagen få ta ställning också till nästa steg på hithörande område. Den sakkunnigutredning, som givit uppslaget till det lagförslag, som nu behandlas, har som bekant framlagt ytterligare ett delförslag, avseende bestämmelser som berör cirkusfrågan och rätten att förevisa levande djur och vad i övrigt därmed sammanhänger. Detta lagförslag befinner sig för närvarande ute på remiss hos olika instanser, och det är möjligt att det inte kommer att mötas med samma enhälliga positiva opinion som det lagförslag vi nu behandlar. Jag hoppas och förlitar mig på att justitieministern till en kommande riksdag ändå kan presentera ett förslag till begränsning av de uppenbara missförhållanden som förekommer på ifrågasvarande område.

Jag vill å den samlade djurskyddsro-

relsens vägnar betona att vi hyser en stark, ja, mycket stark, förväntan att just detta gebit av djurskyddet nu verkligen får det stöd av statsmakterna som vi så länge har eftersträvat. Vi hoppas som sagt att justitieministern redan till nästa års riksdag skall kunna lägga fram ett lagförslag i sådan riktning.

I övrigt ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det föreliggande utskottsutlåtandet.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar av flottningslagstiftningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att en gemensam omröstning komme att anställas vid kamrarnas sammanträden onsdagen den 5 nästkommande mars.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 69, med förslag till ändringar i vägtrafikförordningen m. m.; och

nr 70, angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.

Interpellation ang. lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! I en interpellation den 24 oktober 1956 riktade jag en fråga till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående lärares tillsyn vid skolmåltider.

Interpellation ang. lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna

I interpellationen erinrades om att statsutskottet i sitt utlåtande nr 8 punkt 218 år 1954 uttalat att omregleringen av ersättnings storlek för vakthållning borde bli föremål för förhandlingar med vederbörande lärarorganisationer innan nya grunder för ersättnings storlek fastställdes. Utskottet fann vidare motiverat, att en översyn verkställdes beträffande tillsynsskyldighetens närmare utformning med beaktande av bl. a. lärares intresse av avkoppling under skoldagens arbete. Utskottet förväntade även på denna punkt förhandlingar med lärarorganisationerna, varefter de berörda frågorna jämte förslag i ämnet borde i lämpligt sammanhang underställas riksdagens prövning.

I följd av riksdagens beslut tillsatte Kungl. Maj:t den 26 oktober 1954 en utredning i frågan. Utredningens betänkande lämnades den 7 april 1955 men har veterligt hittills icke varit föremål för någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Ecklesiastikministern statsrådet Persson besvarade den 7 november 1956 en enkel fråga av herr Braconier i andra kammaren angående samma spørsmål som det i interpellationen framförda och nöjde sig då med att uttala den förhoppningen, att han senare under riksdagen skulle få tillfälle att »med anledning av herr Axel Anderssons i första kammaren framställda interpellation lämna en redogörelse för de olika frågor som sam-

manhänger med lärares tillsyn vid skolmåltider».

Något svar på denna interpellation kom dock icke och jag anhåller därför om första kammarens tillstånd att till nuvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande fråga:

Ämnar statsrådet inom en snar framtid vidta åtgärder för att med beaktande av riksdagens beslut bringa frågan om lärares tillsyn vid skolmåltiderna till en för de olika parterna tillfredsställande lösning?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades en av herr *Hesselbom* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad motion, nr 319, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.33.

In fidem
G. H. Berggren